

Boris Vian

Mravenci

Překlad: Patrik Ouředník a Jiří Pelán

MRAVENCI

I

Dorazili jsme dneska ráno, ale přivítání se nevyvedlo, na pláži nebyl nikdo, jen hromady mrtvejch chlapů a hromady kousků těch chlapů, kousky tanků a zdemolovanejch nákladňáků. Odevšad litaly kulky. Mě tenhle bordel pro nic za nic nebaví. Naskákali jsme do vody, ale byla hlubší, než to vypadalo na první pohled, a šel jsem po bedně s konzervama. Zase přilítla včelka a klukovi, co šel za mnou, to urvalo tři čtvrtě ksichtu. Nechal jsem si tu bednu s konzervama na památku. Naházet jsem kousky jeho ksichtu do svojí helmy a dal jsem mu je, a on se šel dát ošetřit, ale jak to vypadalo, vybral si blbou cestu, protože za chvíli ve vodě nestačil, a myslím, že tam na dně nemoh dost vidět, aby nezabloudil.

Já jsem pak běžel správným směrem, ale vykoledoval jsem si jen ránu nohou mezi očí. Chtěl jsem chlapa seřvat, ale mina z něj nechala jenom cucky, s kterýma se už nedalo mluvit, a tak jsem to přehlídl a běžel jsem dál.

Deset metrů odtud jsem našel tři další maniky, schovaný za betonovým blokem, co stříleli nahoru na roh zídky. Byli zpocení a celý zmáčený a já jsem musel vypadat jako oni, tak jsem si klek a střílel jsem taky. Vrátil se k nám poručík, držel si oběma rukama hlavu a z huby mu tekla krev. Nevypadal, že by se bavil, a hned sebou taky fláknul do písku, hubu dokořán a ruce roztažený. Musel pěkně zasvinít písek. A byl to jedinej čistej flek kolem dokola.

Náš člun na mělčině odtud vypadal nejdřív vysloveně debilě, a když pak na něj dopadly dva granáty, nevypadal už ani jako člun. Pěkně mě to otrávil, protože na něm zůstali dva kámoši, co to chytli, když se zvedali, aby vyskočili na břeh. Poklepal jsem na rameno těm třem, co se mnou stříleli, a řek jsem jim: "Chlapi, jde se na věc." Pustil jsem je samozřejmě napřed, a měl jsem čuch, protože ti, co to do nás šili, sejmuli prvního i druhýho a přede mnou zůstal jen jeden, a ten, chudák, měl taky pech, toho horšího z těch dvou hajzlů sice vyřídil, ale ten druhý ho stačil zabít, než jsem si moh vzít na mušku já jeho.

Ty dvě svině za zídkou měly kulomet a hromadu nábojů. Obrátil jsem ho opačným směrem a stiskl jsem spoušť, ale brzo jsem toho nechal, protože mi to rvalo uši a taky se ta potvora začala zasekávat. Jsou nejspíš seřizený jen jedním směrem.

Byl jsem tam docela v pohodě. Měl jsem odtud pěkněj rozhled po celým pobřeží. Z moře se všude kouřilo a voda stříkala náramně vysoko. Taky byly vidět záblesky výstřelů z velkejch pancéřovejch lodí a jejich granáty mi litaly nad hlavou a vydávaly přitom pokaždý takovej zvláštní temnej zvuk, jako kdyby se zavrtal do vzduchu dunící válec.

Přišel kapitán. Zbylo nás všehovšudy jedenáct. Rek, že to není moc, ale že si nějak poradíme. Později nás doplmi. Zatím nám dal kopat zákopy; myslel

jsem si, že si v nich zchrupnem, ale ne, museli jsme do nich vlézt a zase střílet.

Naštěstí se brzo situace vyjasnila. Ze člunů teď vyskakovaly početné silné oddíly, ale ryby se jim pletly pod nohy, aby se pomstily za ten zmatek, a většina z nich padala do vody, a když se zvedali, chroptěli jak duše v pekle. Někteří se ani nezvedli, a jak se houpali na vlnách, nabírali to rovnou na otevřený moře, a kapitán nám hned rozkázal, abysme postupovali za tankem a zneškodnili kulometný hnízdo, který se zas rozštěkalo.

Zalezli jsme teda za tank, já až nakonec, protože k brzdám těch krámů nemám žádnou důvěru. Když se jde za tankem, je to přece jenom pohodlnější, člověk se nezaplítá do ostnatých drátů a kůly padají jak kuželky. Akorát se mi nikdy nezamlouvalo, jak tank mandluje mrtvolu a jak to přitom mlaská; ten zvuk si pak člověk ne a ne vybavit, ale v té chvíli je hrozně typickej. Netrvalo to ani tři minuty, vjel na minu a začal hořet. Dva chlapi už nemohli vylízt, třetí to dokázal, ale nechal v tanku nohu, a ani nevím, jestli si toho všim, než umřel. Koneckonců, dva z granátů, co vypálili, už dopadly do kulometného hnízda a nadělaly tam patričnou paseku. Těm, co lezli z člunů, se ulevilo, jenomže v té chvíli se dala do práce protitanková baterie a dobrejch dvacet jich zůstalo ležet ve vodě. Já jsem hned zaleh. Když jsem se vyklonil, viděl jsem je ze svého místa střílet. Vrak tanku, co hořel, mě maličko kryl, a tak jsem pečlivě zamířil. Mířič se sesypal a hrozně se přitom kroutil, nejspíš jsem se trefil moc nízko, ale nemoh jsem ho dorazit, musel jsem nejdřív vyfídit tři ostatní. Bylo mi z to ho nanie, naštěstí tank, jak hořel, hrozně hučel, a tak jsem je ani neslyšel .ječet - toho třetího jsem taky neoddělal moc dobře. Ostatně kolem dokola to v jednom kuse bouchalo a čoudilo. Pořádně jsem si protřel oči, protože jsem kvůli potu už skoro neviděl, a vtom se vrátil kapitán. Hejbal jen levou rukou. „Můžete mi pevně přivázat pravou ruku k tělu?“ Povídám, že jo, a začal jsem ho omotávat fáčem, když se najednou oběma nohama odlepil od země a sletěl na mě, poněvadž za ním dopad granát. Hned ztuhl, a mně se zdálo, že tak nějak to vypadá, když člověk umře moc unavenej, každopádně jsem ho takhle ze sebe snáz sundal. A pak jsem musel usnout, a když jsem se probudil, slyšel jsem všechen ten rámus zďálky a jeden z těch chlapů, co mají červený kříž kolem helmy, mi nalíval kafe.

II

Potom jsme pokračovali šlo vnitrozemí a zkoušeli jsme aplikovat rady instruktorů a co jsme se naučili na cvičeních. Před chvilkou se vrátil Mikův džíp. Řídil ho Fred a Mike byl na dva kusy; najeli s Mikem na železný drát. Všichni teď montujem dopředu na ostatní autáky ocelovej brit, poněvadž je moc horko na to, abysme jezdili se zvednutým předním sklem. Pořád to ještě všude kolem bouchá a stavíme jednu strážní hlídku za druhou. Řek bych, že jsme to moc hnali a teď máme problémy, jak udržet spojení se zásobováním. Dneska ráno jsme přišli o nějakých devět tanků a stala se legrační příhoda, jednomu chlapovi odfrčela bazuka i s raketou a zahákla se mu přitom za kšandu. Vyletěl do nějakých čtyřiceti

metrů a pak to vzal dolů jak paragán. Myslím, že budeme muset žádat o posily, protože jsem slyšel hroznej randál, jako když cvakají zahradnický nůžky, nejspíš nás odstříhli od týlu...

III

... Tak si říkám, že už je to šest měsíců, co nás odstříhli od týlu. Nejspíš jsme teďka kolem dokola obkličeny, a co je bibý, léto je pryč. Naštěstí máme co žrát a ještě nedošla munice. Ve strážní službě se musíme střídat každý dvě, hodiny a máme toho plný zuby. Ti na druhý straně berou uniformy našim chlapům, co je zajali, a začínají se oblíkat jako my, a na to aby si člověk dával bacha. Ke všemu nejde elektrika a granáty nás fackují ze čtyř stran najednou. Zkoušíme navázat spojení s týlem; musí k nám poslat letadla, brzo nám dojdou cigarety. Venku je zase randál, něco se určitě chystá, člověk už ani nemá čas sundat si helmu.

IV

Taky že se něco chystalo. Čtyři tanky to domakaly skoro až sem. Ten první jsem uviděl, jak se objevil, ale daleko se nedostal. Granát mu zdemoloval jeden pás, ten sjel natotata dolů, s přišemým rámusem, jako když se sype železářství, ale aby se mu taky zasek kanón, na to to nestačilo. Šli jsme na něj s plamenometem; blbý ovšem je, že než použijete plamenomet, musíte rozřezat tankovou věž, jinak popraská (jako kaštany) a ti uvnitř jsou špatně upečení. Ve třech jsme řezali věž pilou na železo, jenže přijely další dva tanky, a tak jsme ho museli vyhodit do vzduchu nerozřezanej. Druhej taky vyletěl do vzduchu a třetí udělal čelem vzad, ale byla to finta, protože přijel pozpátku; taky nám bylo trochu divný že to pere do chlapů, co jdou za ním. Jako dáreček k narozeninám nám poslal dvanáct osmaosmdesátek. Jestli v tom baráku ještě budem chtít bydlet, budem ho muset zasanovat, ale rychlejší bude zabrat jinej. Třetího tanku jsme se zbavili tím, že jsme nabili bazuku kýchacím práškem a uvnitř si tak omládlí škeble o pancíř, že jsme odtud tahali jen mrtvoly. Akorát řidič byl ještě trochu frišnej, ale zase si narval hlavu do volantu, že ji nemoh vytáhnout, takže než bysme dojebali tank, kterýmnu nic nebylo, radši jsme chlapovi hlavu uřizili. Za tankem přihrčeli na motorkách maníci se samopalama a začali dělat bohovskej čurbes, jenže na ně stačil starej samovaz, a měli po žížalkách. Mezitím na nás spadlo pár bomb a taky letadlo, co sestřelila naše protivzdušná obrana, i když ne schválně, protože v podstatě střílela po tancích. Naše rota ztratila Simona, Mortona, Bucka a VS, zbyli nám ostatní a Slimova ruka.

V

Pořád jsme obkličeny. Už dva dny v jednom kuse prší. Ve střeše teď chybí každá druhá taška, ale kapky padají tam, kam mají, takže nejsme úplně

mokrý. Nemáme ani šajna, jak dlouho to ještě potrvá. Pořád hlídky, ale není to jen tak, čumět do periskopu, když to nemáte nacvičený, a jak je člověk potopenej v bahně dýl než čtvrt hodiny, má toho plný zuby. Včera jsme potkali nějakou jinou hlídku. Nevěděli jsme, jestli jsou to naši nebo ti odnaproti, ale když máte bahno nad hlavou, můžete střílet bez obav, protože stejně nikomu neublížíte, pušky hned explodují. Vyzkoušeli jsme všechno, abysme z nich to bahno dostali. Taky jsme polili bahno benzínem; dokud hořel, tak sušil, jenže když pak na to vlezete, spálíte si nohy. Je jen jediný správný řešení: prohrabat se k pevný zemi, ale hlídkovat v pevný zemi je ještě obtížnější než hlídkovat v bahně. Člověk si na něj nakonec zvykne. Blbý je, že se ho teď udělalo tolik, že má přílivy a odlivy. Zatím to jde, zatím je na čáře, ale za chvíli bohužel zase stoupne do prvního patra, a to je otrava.

VI

Dneska ráno se mi stala hovadská příhoda. Byl jsem v hangáru za barákem a makal jsem na pěkný čurný. Chystal jsem ji na dva maníky, co byli perfektně vidět triédrem a co nás zkoušeli zaměřit. Měl jsem malej moždíř, jednaosmdesátku, a schoval jsem ho do dětskýho kočárku a Johnny, převlečeney za venkovskou bábu, ho měl tlačit, ale nejdřív mi moždíř spad na nohu - to se mi v týhle chvíli stává pořád - a pak, jak jsem se chyt za nohu a jak jsem sebou praštil, vyšla rána a jeden ten bazmek s křídýlkama vybuch v druhým patře, zrovna v kapitánově piáně, když ten si na něm brnkal Jada, jada, sing, sing, sing. Byla to rána jak z děla, z piána byla kůlnička na dříví, a co bylo nejhorší, kapitán neměl žádněj důvod, rozhodně žádněj dostatečnej důvod, aby mi nenaboural ciferník. Naštěstí hned na to přiletěla do tý samý místnosti osmaosmdesátka. Nenapadlo ho, že se zaměřili podle čoudu z tý první řachy, a poděkoval mi se slovy, že jsem mu zachránil život, protože nebejt mě, neslez by o patro níž; mě to ale už mohlo bejt pumpička, protože dva zuby už byly stejně v čudu, taky proto, že všechny flašky měl právě pod piánem.

Jsmo pořád obklíčenější a jde to s námi čím dál víc s kopce. Počasí se naštěstí vybírá, už prší jen devět hodin z dvanácti, tak za měsíc by nám mohli letecky poslat posily. Zásob máme na tři dny.

VII

Letadla začínají shazovat padáky se vším možným. Když jsem otevřel první balíček, byl jsem hrozně zklamaney, byla v něm fůra léků. Vyměnil jsem je s doktorem za dvě tabulky oříškový čokolády, tý dobrý, ne tý fórový, co je na příděl, a za placatku koňaku, ale on mně vypálil rybník tím, že mi dal do rychtyku moji zprasenou hnátu. Musel jsem mu vrátit koňak, jinak bych tu dneska skákal po jedný. Nahoře to zase začíná vrčet, na obloze je jasný místo a zase shazují padáky, ale tentokrát se mi zdá, že s chlapama.

VIII

Taky že jo, byli to chlapi. Dva byli k posrání. Vypadalo to, jako by si celou cestu dávali džudistický chvaty, fackovali se po hubě a váleli se po sobě. Vyskočili najednou a bavili se tím, že si přežezávali nožem provazy svých padáků. Bohužel je od sebe rozehnal vítr, takže museli pokračovat puškama. Nepamatuju se, že bych viděl tak dobrý střelce. Hned jsme je pak pohřbili, protože dopadli z moc velký vejšky.

IX

Jsme obklíčený. Naše tanky se vrátily a ti odnaproti dostali nakládačku. Nemoh jsem doopravdy bojovat kvůli svojí haxně, ale hecoval jsem kámoše. Bylo to vzrušující. Z okna jsem měl dobrej výhled a ti paragáni ze včerejška vyváděli jak pomínutý. Mám teďka hedvábnej šátek z padákoviny, žlutej a zelenej na hnědý, dobře mi to pásne k fousům, ale zejtra se oholím, kvůli zdravotní dovolence. Tak mě to rozrajcovalo, že jsem vzal Johnnyho cihlou po palici, když jednoho netrefil, a teď mám zas o dva zuby míň. Pokud jde o zuby, je tahle válka na hovno.

X

Zvyk otupuje dojmy. Tak jsem to řek Huguetce - takhle se ty holky jmenujou -, když jsem s ní tančil ve Středisku Červeného kříže, a ona mi na to řekla: „Jste hrdina,“ ale já už jsem neměl čas, abych na to duchaplně odpověděl, protože Mac mi zabušil na rameno, a tak jsem mu ji musel přenechat. Ty ostatní konverzovaly blbě a ten orchestr hrál moc rychle. Moje noha ještě pořád není úplně v cajku, ale za čtrnáct dní je utrum, vrátíme se. Vzal jsem zavděk jednou holkou od nás, ale sukno uniformy je moc tlustý, taky otupuje dojmy. Je tu spousta holek, dokonce všechny rozumějí tomu, co jim povídám, až jsem se musel červenat, ale nikam to s nima nevede. Tak jsem vypad a hned jsem našel spoustu dalších holek, teda jiný sorty, těch, co mají větší pochopení, ale pod pět set franků žádná, taky proto, že jsem teď kripl. Je to komický, tyhle mají německej přízvuk.

Pak se mi ztratil Mac a vypil jsem spoustu koňaku. Dneska ráno mě příšerně bolela škéca a nejvíc to místo, kam mě vybušila lítačka. Nemám už prachy, protože nakonec jsem koupil od jednoho anglickýho důstojníka francouzský cigarety, a pěkně mě přitom natáh. Zrovna jsem je zahodil, je to hnus, udělal dobře, že se jich zbavil.

XI

Když vycházíte z obchodů Červeného kříže s krabicí, co v ní máte cigarety, mejdlo, cukroví a noviny, lidi na ulici vás fixírujou očima, a já teda nevím proč, vždyť určitě prodávají ten svůj koňak dost draho, aby si mohli taky nakoupit, a jejich ženský taky nejsou grátis. Moje noha je už skoro úplně v pořádku. Prodal

jsem Macovi cigarety, abych si moh trochu orazit, a pak jsem Maca proplesknul, ale ten, co jednou drží, to nepustí. Začíná mě to tu srát. Večer jdu do bijáku s Jacquelinou, potkal jsem ji včera večer v klubu, ale podle mě není dvakrát inteligentní, protože mi pokaždý odstrkuje ruku, a když tančí, vůbec se přitom nehejbá. Z těch zdejších vojlů je mi nanic, jsou strašně okleplí a ani dva tu nenosí stejnej mundúr. No co, stejně nemůžu dělat nic jinýho, než čekat na dnešní večer.

XII

Znovu zpátky. Málo platný, ve městě se člověk přece jen míň otravoval. Postupujem hrozně pomalu. Vždycky když skončí dělostřelecká příprava, vyšle se rozvědka, a vždycky jednoho z těch chlapů zmrazí nějakej snajpr. Tak se zase začne dělostřelecká příprava, pošlou se letadla, ty všechno rozflákají, a za dvě minuty už zase šijou snajplři. Ted' se letadla zase vracejí, napočítal jsem jich dvaasedmdesát. Nejsou to moc velký letadla, ale taky je to malá vesnice. Je odtud vidět, jak bomby jdou do vývrtky, pak to přidrušeně pšoukne a zvednou se nádherný sloupy prachu. Brzo zase vyrazíme do útoku, ale nejdřív se musí vyslat rozvědka. Zprdele klika, já jdu taky. To znamená nějakýho půldruhýho kilometru pěšky a mě vůbec nebaví šlapat takovýhle štreky, ale v týhle válce vám nikdo nedá vybrat. Krčíme se za zbořeništěma prvních chalup a podle mě z celý vesnice už nestojí ani jedna. Nevypadá to ani na to, že by tu zůstalo moc místních, a ti, co vidíme, divně kroutí hlavou, pokud jim ještě zůstala na krku, jenomže by měli pochopit, že my nemůžem riskovat, že přijdem o svý lidi kvůli nim a jejich chalupám; stejně jsou to většinou starý bezcenný barabizny. A taky by jim mělo bejt jasný, že tohle je jedinej způsob, jak se zbavit těch druhéjch. To koneckonců v zásadě chápou, akorát si některý z nich myslí, že to není jedinej způsob. Zkrátka je to taky jejich věc. Možná viseli na těch svehjch chalupách, ale určitě na nich visejí míň, když ted' vypadají, jak vypadají.

Pokračujem v rozvědce. Šlapu zase jako poslední, je to opatrnější, ten, co jde první, zrovna spad do díry po bombě plný vody. Leze ven a helmu má plnou pijavic. Taky vytáh velkou rybu, celou vyjevenou. Na zpáteční cestě ji Mac naučil panáčkovat a znechtul jí žvejkačku.

XIII

Dostal jsem dopis od Jacquelininy, musela ho dát někomu od nás, aby ho hodil do schránky, protože měl naši obálku. Opravdu divná holka, tahle Jacquelina, ale nejspíš to mají všechny v hlavě popletený. Od včerejška jsme krapet ustoupili, ale zítra zase postupujem. Pořád ty samý rozflákaný vesnice, to člověka bere. Našli jsme fungl nový rádio. Ted' ho zkoušejí, nejsem si jistej, jestli se lampa dá opravdu nahradit kusem svíčky. Nejspíš jo: slyším, jak hraje *Chattanooga*, tancoval jsem ji s Jacquelinou krátce předtím, než jsem odtamtud odjel. Jestli na to budu mít ještě čas, myslím, že ji odepíšu. A ted' slyším Spika Jonese; tuhle muziku

mám taky rád a strašně bych chtěl, aby už bylo po všem a já si moh jít koupit civilní kravatu, modrožlutě štráfkovanou.

XIV

Za chvíli vyrazíme. Jsme zase kousíček od fronty a granáty už zase sviští. Prší, není moc zima, džíp jede dobře. Sesedáme a pokračujem pěšky.

Jak to vypadá, už je to cejtít koncem. Nevím, z čeho tak usuzují, ale za svou osobu se vynasnažím, abych se z toho dostal co nejlíp. Pořád se najdou místa, kde člověk může přijít k úrazu. Jeden nikdy neví, co ho čeká.

Za čtrnáct dní mám další dovolenku a už jsem Jacquelině napsal, aby mě čekala. Možná jsem to přehnal, člověk se nemá vázat.

XV

Ještě pořád stojím na mině. Dneska ráno jsme vyrazili na rozvědku, já jsem šel jako obvykle poslední, všichni ji obešli, ale já jsem ucítil, jak mi to pod nohou cvaklo, a zůstal jsem stát jak přimražený. Vybuchujou, teprv když zvednete nohu. Hodil jsem jim všechno, co jsem měl po kapsách, a řekl jsem jim, aby šli. Zbyl jsem tu úplně sám. Měl bych čekat, až se vrátí, ale řekl jsem jim, aby se nevraceli. Mohl bych zkusit plácnout sebou na břicho, ale nevím, jak bych žil bez nohou, to bych nesnes... Nechal jsem si jen svůj notes a tužku. Hodím je před sebe, než přešlápnu na druhou nohu, a málo platný, musím to udělat, protože už mám války po krk a v noze mám mravence.

UČENLIVÝ ŽÁCI

I

Lun a Paton seběhli po schodišti policajtské školy. Měli za sebou hodinu občanské anatomie a chystali se poobědvat, než jim začnou praktická cvičení před budovou Konformistické strany, kde hlouček pochybných živlů rozbíjel okna a výlohy sukovicemi. Jejich modré pláštěnky jaře vlály, když rázovali chodbami hvízdající na píšťalky Pochod policajtů. Skladba vrcholila každou třetí dobu úderem obušku o sousedovo stehno - což je i důvod, proč se na pochodřácích doporučuje sudý počet policajtů. Vešli do klenuté chodby vedoucí k jídelně. Hudba se mezi starými kameny podivuhodně rozléhala; vzduch vibroval v *as 4*, jehož kompletní téma obsahovalo tři sta třicet šest úderů. Po levé straně, ve dvoře obdélníkového tvaru se spálenými stromy, konali další budoucí policajti rozcvičku. Jedni hráli Policajte, seskoč z kola, druzí probírali za varovných ozvuků basy vymáhání pokuty a bušili cvičnými zelenými obušky do vůkol rašících kebulí. Lun a Paton nevěnovali podívané valnou pozornost, sami se jí účastnili dnes a denně, kromě čtvrtka, kdy mají policajti volno.

Lun otevřel těžká vrata jídelny a vešel dovnitř. Paton, který pískal pomaleji, se na okamžik zdržel, aby mohl dokončit Pochod policajtů. Ze všech stran se hrnuly hloučky posluchačů, kteří živě klábosili, neboť na katedře už druhý den probíhaly zkoušky.

Lun a Paton zamířili ke stolu číslo sedm, u něhož se setkali s Arrelentem a Polandem, nepochybně dvěma nejzpozdějšími policajty ze školy. Všichni se usadili za smrtelného chrapotu polámaných židlí.

„Tak co?“ zeptal se Lun Arrelenta.

„Je to v píče,“ odpověděl Arrelent. „Dostal sem brěcu kurva nejmíň sedumdesátiletou, kůži měla jak hroch, svině!“

„Já jsem tý svý vyrazil devět zubů na první pokus,“ řekl Poland. „Komisař mi blahopřál.“

„Měl sem pech,“ naléhal Arrelent. „Ta rašple mě kurva tak vyšroubovala, že sem posral i test s okovanou pláštěnkou.“

„Já vím, čím to je,“ řekl Poland. „V chudejch čtvrtích už nikoho nenajdou a ty, co nám posílaj, jsou mnohem líp živený. Vydržej daleko víc. U ženskejch to ještě jde, ale ráno jsem měl co dělat s vyloupnutím oka u jednoho chlápka...“

„Tak s tímhle jsem počítal,“ řekl Arrelent. „Krapet sem si upravil pendrek.“

Ukázal jim ho. Úprava spočívala v důmyslném přístrojení špice.

„Jak do hoven,“ pravil. „Vopřel sem se do toho a vydělal dva body navíc. Trochu sem si spravil včerejšek.“

„I děcka jsou letos odolnější,“ řekl Lun. „Tomu, co jsem měl včera, jsem

přerazil na jeden úder jenom jedno zápěstí. Na kotníky jsem mu musel dupat. Je to nechutné.“

„To máš to samý,“ řekl Arrelent. „Z děcáků už nikdo nepříjde. Tohle sou haranti, co zdrhli z domova, a víš hovno. Ty, co živilí líp, na první pokus nedostaneš, maj moc tvrdou kůži.“

„Mně,“ řekl Poland, „vypadaly cvočky z pláštěnky. Ze šestnácti mi jich zbylo sedm. Musel jsem tlouct dvakrát tak rychle, kmital jsem jak fretka, fakt že jo. Ale seržantovi se to líbilo, akorát mi řekl, že pro příště si je musím pořádně přišít. Dostal jsem nějaký trestný body.“

Nato ustali v hovoru, neboť jim přinesli polévku. Lun popadl naběračku a ponořil ji do kotle. Na hladině plavaly poddůstojnické pecky a kousky špeku. Každý si nabral řádnou porci.

II

Lun držel hlídku u budovy Konformistické strany. Prohlížel si knihy ve výloze a brněla ho hlava. Zásadně nečetl nic jiného než Policajtský breviář, obsahující čtyři tisíce přestupků, které musel umět zpaměti, od nezákonného močení na ulici po bezpředmětné oslovení policajta. Četba breviáře ho pravidelně přiváděla k zuřivosti, když dospěl na stranu 50, na níž barevná ilustrace znázorňovala občana, přecházejícího hlavní třídu mimo zebru. Pokaždě si zhnuseně odplivl a zlostně otočil stránku, aby se uklidnil pohledem na „správného policajta“ s pečlivě vycíděnými knoflíky. Portrét „Správného policajta“ mu připomínal Patona, který měl rájón na druhé straně budovy.

Svažující se ulicí se blížilo Velké nákladní auto naložené ocelovými trámy ze šupinušek. Na konci nejdelšího z nich kymáčivě hřadoval mladičký učeďník a mával rozložitým červeným hadrem. Jeho počínání však přilákalo množství žab, které se teď na něho vrhaly ze všech stran, a nebohý hoch měl co dělat, aby se mokiň útokům ubránil. Kamión hřmotně klopýtal na nepoddajných černých kolech a chlapec poskakoval po trámu jako míček na tenisové raketě. V okamžiku, kdy vůz projížděl kolem budovy Konformistické strany, došlo k mimořádně silnému otřesu a tlusté, špenátově zelené rosnice se podařilo proklouznout chlapci otevřeným límcem do podpaží. Hoch zavřeštěl a pustil se. Tělo opsalo oblouk po lemniskátě a dopadlo do výlohy mezi knihy. Neposlouchaje než svou odvahu, Lun začne vši silou pískat a spěchá ku chlapci. Vytáhne ho za nohy a zkusmo jím několikrát praští o nejbližší svítlnu. Chlapci vězí v zádech veliká skleněná střešina a sluneční třpyt tančí po vyprahlém chodníku.

„Zas jeden fašoun,“ praví Paton, který právě dorazil.

Přiblížil se knihkupec.

„Možná je to nehoda,“ řekl. „Na fašistu je trochu mladý“

„Prosím vás!“ řekl Lun. „Viděl jsem všechno. Udělal to naschvál.“

„Hm,“ řekl knihkupec.

Lun vztekle odhodil dítě.
„Chcete mě poučovat o mé práci? Jestli chcete po hubě, stačí říct.“
„Jistě,“ řekl knihkupec.
Sebral chlapce a zmizel v krámě.
„To je ale hajzl,“ ulevil si Paton. „Však se taky dočká.“
„To bych řekl,“ pravil Lun se zadostiučiněním. „Postup na obzoru... Možná bysme měli zabavit toho fašouna a odnýt ho do školy.“

III

„Je tu nuda dneska,“ řekl Paton.
„To jo,“ řekl Lun. „Vzpomínáš minulý týden? Měli bysme něco vymyslet. Kdyby se něco stalo jednou týdně, nebylo by to marný.“
„To ne,“ řekl Paton. „Hele, koukej!“
Vedle v kavárně seděly dvě velmi hezké dívky.
„Kolik je hodin?“ zeptal se Lun.
„Deset minut a máme padla,“ řekl Paton.
„Prima!“ Pozoroval dívky. „Zajdeme na skleničku?“
„Jasně,“ řekl Paton.

IV

„Uvidíš ji dneska?“ zeptal se Paton.
„Ne,“ řekl Lun. „Dneska nemůže. Zatracenej den!“
Drželi hlídku u Ministerstva zisků a ztrát.
„Neprojde tu ani noha,“ řekl Lun. „Je to tu jak...“
Přerušila ho jakási starší paní.
„Promiňte, ulice U školy?“
„Ber ji,“ řekl Lun.
A Paton vši silou praští starou paní obuškem do hlavy.
Odklidí ji ke zdi.
„Svině stará,“ podotkl Lun. „Nemůže stát po levý straně, jako každý. No, přinejmenším to rozptýlí.“
Paton pečlivě otřel obušek károvaným kapesníkem.
„Co vůbec dělá?“
„Nevím,“ řekl Lun. „Ale je to hodná holka, víš.“
„A jaká je... jinak?“ zeptal se Paton.
Lun se začervenál.
„Jsi čuně. Vůbec nerozumíš citům.“
„Takže ji dneska neuvidíš?“ řekl Paton.
„Ne,“ řekl Lun. „Zajímalo by mě, co budu dělat celý večer.“
„Mohli bysme zajít do Městských skladů,“ řekl Paton. „Je tam vždycky spousta lidí, co kradou jídlo.“

„Nejsme ve službě,“ řekl Lun.
 „A co?“ řekl Paton. „Když budeme mít kliku, někoho zatknem. Ale jak myslíš, můžeme teda zajít...“
 „Patone,“ řekl Lun, „věděl jsem, že jsi prase, ale někdy mám pocit, že jsi spadl z višně. Na tohle vážně nemám náladu.“
 „Jsi cvok,“ řekl Paton. „No tak, nechci být prase. Půjdem do Městských skladů. A vem s sebou pár nábojů navíc. Třeba budeme mít štěstí.“
 „Jasně,“ přitakal Lun zaníceně. „Sundáme jich nejmíň dva tucty.“
 „Se mi zdá,“ řekl Paton, „ty jsi vážně zamilovanej.“

V

Paton vešel první, Lun v závěsu za ním. Postupovali podél zdi z drcených cihel, až dorazili k trhlíně, kterou hlídač pečlivě udržoval v původním stavu, aby zloději zbytečně nepoškozovali zeď přelézáním. Na druhé straně začínala úzká stezka, sevřená z obou stran ostnatým drátem, který znemožňoval, aby se kdekdo coural bůhvídkde. V zemi byly vyhloubeny pohodlné díry pro policajty s výhodnou střeleckou pozicí. Lun a Paton se sotva stačili uvelebit, když uslyšeli motor autobusu, jenž přivážel novou várku zlodějů. Z dálky zaslechli slabé zazvonění průvodčího a v trhlíně se objevili první zloději. Lun a Paton si zakryli dlaní oči; bylo mnohem zábavnější je postřílet na odchodu. Zloději teď procházeli kolem nich. Byli všichni bosí, aby nenadělali zbytečný hluk, nehledě k tomu, že boty jsou pěkně drahé. Koky utichly.

„Přiznej se, že bys byl radší s ní,“ řekl Paton.
 „Ano,“ řekl Lun. „Nevím, co se mnou je. Asi jsem zamilovanej.“
 „Vždyť ti to říkám,“ řekl Paton. „Kupuješ jí dárky.“
 „Ano,“ řekl Lun. „Dal jsem jí náramek ručně tavený na kahánku. Moc se jí líbil.“
 „Stačí jí málo,“ řekl Paton. „Nikdo to už nenosí.“
 „Kdopak ti tohle řekl?“ zeptal se Lun.
 „Do toho ti nic není,“ řekl Paton. „Omakáš ji aspoň, když jste spolu?“
 „Nech toho,“ řekl Lun. „O těchhle věcech se nemluví.“
 „Vždycky jsi měl slabost pro blondýny,“ řekl Paton. „Ale přejde tě to, jako vždycky. Je hubená jak lunt.“
 „Mluv o něčem jiném,“ řekl Lun. „Nebudu poslouchat ty tvoje řeči.“
 „Jdeš mi na nervy,“ řekl Paton. „Výrazej tě ze školy, jestli budeš myslet jenom na to.“

„Jen se neboj,“ řekl Lun. „Bacha, už jdou zpátky.
 Nechali projít prvního, plešatého muže s taškou plnou zavařených myší. Načež Paton vystřelil. Nějaký čahoun řekl „kvik!“ a skácel se na zem. Balíčky se rozkutálely kolem. Paton ho svědomitě kropil dál. Lun sundal dva, ale podařilo se jim vstát a dobelhat se k trhlíně. Lun klel jako pohan a Patonovi se zasekl náboj.

Tři další jim proklouzli před očima. Poslední kráčela nějaká žena a Lun, vzteky bez sebe, do ní napral celý zásobník. Paton vylezl z díry, aby ji dorazil, ale nebylo to třeba; žena byla dokonale mrtvá. Hezká mladá blondýna. Krev na bosých nohou jí zbarvila nehty na červeno a na levém zápěstí měla fungl nový náramek ručně tavený na kahánku. Byla hubená jak lunt a nejspíš zemřela na lačno; je to ostatně zdravější.

BLUES PRO ČERNÉHO KOCOURA

I

Peter Gna a jeho sestra vyšli z kina. Svěží noční vzduch, lehce prosycený vůní citrónů, jim po dusné atmosféře sálu vymalovaného v auvergueské modři dělal dobře. Shlédli hluboce nemorální kreslený film a Peter Gna teď zuřivě točil kalmukem trápě tak starého, ale vcelku zachovalého kamaráda. Pachy města se mísily s lidmi na chodnicích. Ulice, ozářená lampami, neóny biografů a reflektory aut, se nepatrně čeřila. V příčných uličkách byla hlava na hlavě. Zamířili k Folies-Bergère. Jeden bar ob každé dva domy, dvě šlapky před každým barem.

„Samá syfilitička,“ nadával Gna.

„Všechny?“ ptala se sestra.

„Všechny,“ potvrdil Gna. „Vidím je v nemocnici a občas se ti cpou do postele s tím, že jsou čistý.“

Sestře přeběhl mráz po zádech.

„Jak, čistý?“

„Když jim nevyjde Wassermann,“ vysvětlil Gna. „Jenomže to nic neznamená.“

„Mužský jsou čuňata,“ řekla sestra.

Zahnuli doprava a vzápětí doleva, když vtom se zpod chodníku ozvalo mňoukání, a tak se zastavili, aby zjistili, co se děje.

II

Kocour neměl dvakrát chuť se prát, ale každých deset minut kohout příšerně pronikavě zakokrhoval. Patřil k partaji z prvního patra. Poctivě ho krmili a těšili se na den, kdy půjde na pekáč. Židé likvidují kohouty k určitému dni, a jíst se to dá, což o to. Kocour měl kohouta plné zuby, a kdyby si chtěl hrát, ale to ne, naparoval se a dělal chytrýho.

„Chytej,“ řekl kocour a napálil ho prackou do ciferníku.

Konflikt se odehrával na parapetu domovnícké lóže. Kohout se nerad rval, ale jeho důstojnost... Ostře vykřikl a tál kocoura do slabin.

„Sviňáku,“ řekl kocour. „Máš mě za chrobáka či co. Ale ono tě to přejde.“

A paf! ubalil mu ji na kobytku.

To zvíře! Jeden úder zobákem do páteře a další přímo do ledvin.

„Uvidíme,“ řekl kocour.

Prudce skousl kohoutův krk, ale zatímco překvapeně plival peří a protíral si oči, dva direkty křídlem ho poslaly na chodník. Kolem šel jakýsi člověk. Šlápl kocourovi na ocas.

Kocour zaječel, vyskočil, dopadl zpátky, jen tak tak se vyhnul projíždějícímu bicyklu a v zápatí zkonstatoval, že stoka dosahuje hloubky přibližně metr šedesát, nějakých metr dvacet od vchodu že vytváří ohyb, ale na dně je nadmíru úzká a plná sajrajtu.

III

„To je kocour,“ řekl Peter Gna.

Bylo málo pravděpodobné, že by v sobě jakékoli jiné zvíře našlo tolik proradnosti, aby tak dovedně napodobilo kočičí nářek, nazývaný onomatopoicky mňoukání.

„Jak se sem dostal?“

„To ten kurva kohout,“ řekl kocour, „a subsekventní bicykl.“

„To vy jste si začal?“ ptala se sestra Petera Gny.

„Ale kdepak,“ odvětil kocour. „Pořád mě provokoval, furt jenom kokrhal a dobře ví, že to nesnáším.“

„Nesmíte mu to mít za zlé,“ řekl Peter Gna. „Podříznou mu krk.“

„Dobře mu tak,“ řekl kocour a spokojeně se uchechtl.

„To není správné,“ řekl Peter Gna, „radovat se z neštěstí druhých.“

„To ne,“ řekl kocour, „sám jsem na tom zatraceně bledě.“

A hořce zaplakal.

„Trochu kuráže,“ řekla přísně sestra Petera Gny. „Nejste první ani poslední, kdo kdy spadne do kanálu.“

„Jenže já kašlu na ostatní,“ zamručel kocour a dodal: „Co kdybyste mě odtud vytáhli?“

„Samozřejmě,“ řekla sestra Petera Gny, „ale ne proto, abyste se pral s kohoutem. To by opravdu nestálo za to.“

„Ach... kohouta nechám být,“ pronesl nezúčastněně kocour. „Dostal svoje.“

Kohout v lóži radostně zakvokal. Kocour našťěstí neslyšel.

Peter Gna rozvinul šálu a lehl si na dlažbu.

Všechn ten shon přilákal pozornost kolemjdoucích a kolem černých úst stoky se začal tvořit hlouček. Byla tu peripatetička v kožesinovém plášti a růžových plizovaných šatech, prosvítajících výstřihem. Voněla přímo vrchově. Byli s ní dva američtí vojáci, z každé strany jeden. Tomu napravo mizela levá ruka, tomu nalevo také, jenomže ten byl levák. Byla tu i domovnice odnaproti, služka z vedlejšího baru, dva pasáci v plstěných kloboucích, další podle všeho domovnice a jedna kočičí pěstounka.

„To je hrozné,“ řekla šlápotá. „Chudák zvíře, já se na to nemůžu dívat“ A skryla obličej do dlaní.

Jeden z pasáků jí úslužně ukázal noviny. *Drážďany srovnány se zemí, nejméně sto dvacet tisíc mrtvých*, stálo tam.

„Lidé,“ řekla pěstounka, která si titulek přečetla, „co je mi do lidí? Nic. Ale vidět trpět zvíře!“

„Zvíře!“ zaprotestoval kocour. „Mluvte za sebe!“

Avšak prozatím jen Peter Gna, jeho sestra a oba Američané rozuměli všemu, co kocour říkal. Mluvil se silným britským přízvukem, nad nímž ostatně oba Američané znechuceně pozvedali obočí.

„The shit with this limey cat!“ řekl ten větší. „What about a drink somewhere?“

„Ano, zlato,“ odpověděla šlápota, „jistě ho odtamtud dostaneme.“

„Nemyslím,“ řekl Peter Gna a vstal. „Šála je moc krátká. Nedosáhne na ni.“

„To je hrozné!“ zasténal orchestr soucitných hlasů.

„Držte tlamy,“ zamumlal kocour. „Nechte ho přemejšlet.“

„Nemá někdo kus provazu?“ zeptala se sestra Petera Gny.

Našli kousek provazu. Avšak kocour se ho nedokázal chytit.

„Nejde to,“ pravil, „klouže mi mezi drápy. Kdyby tu se mnou byl ten hajzl kohout, nacpal bych mu do těch sraček zobák. Smrdí to tu krysama na sto honů.“

„Chudáček malá,“ řekla služka. „Mňouká tak žalostně. Rve mi to srdce.“

„Je to dojemnější než dítě,“ poznamenala šlápota. „Je to moc kruté, jdu pryč.“

„To hell with that cat,“ řekl druhý Američan. „Where can we sip some cognac?“

„Koňaku jsi měl až až,“ káralo ho děvče. „Vy jste ale numerá... Pojd'te, nechci to poslouchat.“

„No!“ pravila služka. „Mohli byste přece pánovi pomoci!“

„Ale já bych moc ráda!“ řekla šlápota a plavala v slzách.

„Kdybyste tak drželi tlamy,“ opakoval kocour. „A mrskněte sebou, nebo se tu nasydnu.“

Přes ulici přešel nějaký muž. Byl prostovlasý, bez kravaty, ve cvičkách. Kouřil cigaretu na dobrou noc.

„Co se děje, paní Piochová?“ zeptal se podle všeho domovnice.

„Kocourka hodili nějakí rošťáci do kanálu,“ ozvala se pěstounka. „Tihle chuligáni! Měli by je všechny zavřít do polepšovny.“

„Kohouta tam zavřít,“ řekl kocour. „Chuligáni nehulákaj od rána do večera jenom proto, že možná vyjde slunce.“

„Skočím domů,“ řekl muž. „Mám něco, s čím bysme ho mohli vytáhnout. Počkejte minutku.“

„Doufám, že to není podraz,“ řekl kocour. „Začínám chápat, proč se voda nikdy nedostane z kanálů. Sem to jde jak po másle, ale dostat se zpátky, to je delikátní věc.“

„Nevím, co by se ještě dalo dělat,“ řekl Peter Gna. „Není možné se k vám

dostat. Jste na špatném místě.“

„To vím taky,“ řekl kocour. „Kdybych mohl, vypadnu sám.“ Přiblížil se další Američan. Šel rovně. Peter Gna mu vysvětlil, oč jde.

„Can I help you?“ řekl Američan.

„Lend me your flash-light, please,“ řekl Peter Gna.

„Oh! Yeah!“ řekl Američan a podal mu baterku.

Peter Gna nanovo ulehl na dlažbu a po chvíli se mu podařilo zčásti kocoura zahlédnout. Ten vykřikl:

„Dejte to sem! Vypadá to, že to funguje. To je toho Amerikána, co?“

„Ano,“ řekl Peter Gna. „Podám vám vestu. Zkuste se jí zachytit.“

Svlékl kalmuk a spustil jej do stoky přidržuje ho za rukáv. I ostatní začínali kocourovi rozumět. Postupně si zvykli na britský přízvuk.

„Ještě kousek,“ řekl kocour. A vyskočil, aby se chytil vesty. Vzápětí sprostě zaklel, tentokrát čistou kočiččinou. Rukáv vyklouzl Peterovi Gnovi z ruky a kalmuk zmizel v otvoru.

„Co se děje?“ ptal se Peter Gna znepokojeně.

„U boha!“ nadával kocour. „Praštil jsem se do lebky o nějakéj výstupek či co. Sakra, to je bolest!“

„A moje vesta?“ řekl Peter Gna.

„I'll give you my pants,“ řekl Američan a začal svlékat kalhoty, aby se zúčastnil záchranné akce.

Sestra Petera Gny ho zarazila.

„It's impossible with the coat,“ řekla. „Won't be better with your pants.“

„Oh! Yeah!“ řekl Američan a zapnul si poklopec.

„Co to dělá?“ řekla šlápota. „Vždyť je černý! A svléká se na ulici! Prase!“

Hlouček se mezitím rozrostl o nová individua matných obrysů. Ve světle baterky získával kanál přízračný vzhled. Dole mrmlal kocour a jeho kletby, zmnožené ozvěnou, stoupaly k uším nově příchozích.

„Rád bych dostal zpátky svoji vestu,“ řekl Peter Gna.

Muž ve cvičkách se oháněl lokty, aby si uvolnil cestu. V ruce držel dlouhou násadu od smetáku.

„Ach,“ řekl Peter Gna. „Možná to půjde.“

Avšak násada se v polovině cesty vzpříčí a uvízne v ohybu klenby.

„Bylo by potřeba najít mřížku a uvolnit ji,“ řekne sestra Petera Gny.

A přeloží návrh do angličtiny.

„Oh! Yeah!“ zvolá Američan.

A neprodleně se ujímá manévru. Prostrčí ruku obdélníkovým otvorem, zašátrá, zatáhne, uklouzne, pustí se, praští se hlavou o zeď nejbližšího domu a omdlí.

„Ošetřte ho,“ přikázal Peter Gna dvěma ženám, stojícím opodál. Pomohly Američanovi na nohy a odvedly jej k sobě, aby se přesvědčily o obsahu jeho kapes. Našly jmenovitě kostku toaletního mýdla *Lux* a čokoládovou tyčinku

O'Henry. Revanšoval se jim mocným výtokem gonorrhoe, již získal dva dny předtím na Pigalle od jedné úchvatné blondýny.

Muž ve cvičkách se dlaní uhodí do čela a zvolá:

„Heurékoc!“

A zmizí ve dveřích svého domu.

„Dělá si ze mě srandu,“ řekl kocour. „Poslouchejte, vy tam nahoře, jestli sebou trochu nehodíte, jdu pryč. Nějakej východ už najdu.“

„A co když začne pršet?“ řekla sestra Petera Gny. „Utopíte se.“

„Nezačne pršet,“ prohlásil kocour.

„Tak potkáte krysy.“

„To je mi fuk.“

„Tak jděte,“ řekl Peter Gna. „Ale některé budou větší než vy. Jsou odpor-
né. A přestaňte mi chcát na vestu!“

„Že jsou odporný,“ pravil kocour, „to je jiná věc. V každém případě páchnou. No ne, bez legráček, hod'te sebou. O tu svou vestu se nebojte. Mám ji na očích.“

A teskně se odmlčel.

Muž ve cvičkách se vrátil s dlouhou prádelní šňůrou, na jejíž konec uvázal
sít'ovku.

„Fantastické,“ řekl Peter Gna.

„Co je to?“ ozval se kocour.

„Prosím,“ řekl Peter Gna a vhodil sít'ovku do otvoru.

„No! To je jiná!“ souhlasil kocour. „Počkejte moment. Beru vestu.“

O několik vteřin později se sít'ovka vynořila i s pohodlně usazeným ko-
courem.

„No to je dost,“ prohlásil, když se vydrápal ze sít'ovky. „Co se týče
kalmuku, nechám to na vás. Chtělo by to udičku nebo něco. Byl moc těžkej.“

„Darebák,“ mručel Peter Gna.

Osvobozeného kocoura vítá radostný povyk. Jde z ruky do ruky.

„Takový krásný kocourek! Chudáček! Je celý zablácený!“

Šíleně smrděl.

„Utřete ho tímhle,“ řekla šlápota a sundala si z krku modrý hedvábný
šátek.

„Vždyť se ušpiní,“ řekla sestra Petera Gny.

„Ach, to nic,“ odvětila šlápota v návalu velkomyslnosti. „Není můj.“

Kocour mezitím rozdával mohutné stisky packou a dav se začínal
rozcházet.

„Ale,“ řekl kocour, „teď, když jsem venku, jsem přestal bejt zajímavěj?
A kde je kohout?“

„Krucí,“ řekl Peter Gna. „Nechte kohouta kohoutem a pojd'te si něco
vypít.“

Zůstali tu muž ve cvičkách, Peter Gna, jeho sestra, šlápota a oba Ameri-

čané.

„Napijeme se všichni společně,“ navrhla šlápota. „Na počest kocoura.“ „Není nepřijemná,“ řekl kocour, „ale ta její fasáda! To ovšem neznamená, že bych si to s ní nerozdal.“

„Klid,“ řekla sestra Petera Gny.

Šlápota zatřásla svými Američany.

„Jde se...! Pít...! Koňak...!“ vyjádřila se pracně.

„Yeah! Cognac!“ odpověděli probudile Američané.

V čele kráčel Peter Gna s kocourem v náručí. Ostatní je následovali.

V Richerově ulici našli otevřený bar.

„Sedm koňaků,“ objednávala šlápota. „Platím rundu.“

„Holka milá prodejná,“ řekl dojatě kocour. „Kapku baldriánu do mého, pane vrchní!“

Číšník je obslouží a všichni si šťastně přituknou.

„Chudák kocour, musel se nasytnout,“ řekla šlápota. „Neměli bysme mu objednat trochu bujónu?“

Jak to uslyšel, kocour se zakuckal a prskal koňak na všechny strany.

„Za koho mě má?“ ptal se Petera Gny. „Jsem kocour, nebo ne?“

Ve světle rtuťových výbojek bylo teď vidět, co je vlastně zač. Obrovský tlustý macek se žlutýma očima a knírem la Vilém II. Zoubkované uši plně potvrzovaly mužnost jeho povahy a široká bílá jizva zbavená chlupů, na okrajích svědně zbarvená do fialova, mu přetínala záda.

„What's that?“ otázal se jeden z Američanů dotýkaje se postiženého místa. „Zraněn, pane?“

„Yep!“ odpověděl kocour. „FFI...“

Vyslovil ef-ef-áj, jak se sluší.

„Fine,“ řekl druhý potřásaje mu energicky prackou. „What about another drink?“

„Okey dokey!“ řekl kocour. „Got a butt?“

Američan, pranic se nehorše nad strašlivým britským přízvukem kocoura, který měl za to, že se zavděčí, sáhne-li do své zásoby amerického slangu, mu přistrčil pouzdro s cigaretami. Kocour vytáhl nejdelší a škrtl zapalovačem Petera Gny. Také ostatní si zapálili.

„Povězte nám o svém zranění,“ řekla šlápota.

Peter Gna objevil ve sklenici vlasec s udicí a odebral se vylovit kalmuk. Kocour se zarděl a sklopil zrak.

„Nerad o sobě mluvím,“ řekl. „Dejte mi ještě koňak.“

„Bude vám špatně,“ řekla sestra Petera Gny.

„Ale kdepak,“ protestoval kocour. „Mám pancéřový vnitřnosti. Parádní kočičí střeva. A pak ten kanál...! Fuj! Že to tam ale smrdělo krysama!“ A vypil koňak na ex.

„Hrome! To je tah!“ řekl obdivně muž ve cvičkách.

„Příští ve sklenici na oranžádu,“ prohlásil kocour.

Jeden z Američanů se mezitím vzdálil. Usedl na čalouněnou lavici a obrátil kufřík.

„Stalo se to,“ vyprávěl kocour, „v dubnu čtyřiačtyřicet. Vracel jsem se z Lyonu, kde jsem kontaktoval kocoura Léona Plouca, který byl se mnou v odboji. Byl to kocour jaksepatří, později byl ostatně zatčen gestapem a deportován do Buchenkatzu.“

„To je hrozné,“ řekla šlápota.

„Nedělám si těžkou hlavu,“ řekl kocour. „Však on se nějak protluče. Vracel jsem se do Paříže a ve vlaku, prostě pech, jsem narazil na jednu kočku... Ta děvka! Ta mrcha!“

„Měl byste si dávat pozor na jazyk,“ řekla přísně sestra Petera Gny.

„Pardon,“ řekl kocour a zhluboka se napil.

Kníř se mu ježil a oči mu svítily jako dvě lampy.

„Strávil jsem s ní noc,“ pokračoval a samolibě se protáhl. „Panenko skákavá! To byla mela! Hep!“ uzavřel v záchvatu škytavky.

„A dál?“ ptala se šlápota.

„Dál nic,“ řekl kocour s falešnou skromností.

„A vaše zranění?“ řekla sestra Petera Gny.

„Pán tý kočky měl okovaný boty,“ řekl kocour. „Mířil mi na prdel, ale netrefil se. Hep!“

„To je všechno?“ ptala se šlápota zklamaně.

„Vy byste nejspíš chtěla, aby mě ukopal k smrti,“ ušklíbl se kocour. „To je mi mentalita! A vůbec, znáte Paksvobiskum?“

Byl to hotel poblíž. Přesněji řečeno nevěstinec.

„Ano,“ odpověděla šlápota bez vytáček.

„Jsem kámoš se služkou,“ řekl kocour. „Ta do mě lije chlastu!“

„Ano?“ řekla šlápota. „Germaine?“

„Jo,“ řekl kocour. „Ger-hep!-maine.“

A dopil na jeden zátah.

„Docela bych přetíž nějakou trikolóru,“ dodal.

„Nějakou co?“ ptala se šlápota.

„Kočku trikolóru. Trojbarevnou číču. Nebo nějakou micinku v rozpuku.“ Prasácky se směje a pomrkává pravým okem.

„Nebo kohouta! Hep!“

Napřímil se na všechny čtyři, prohnul hřbet, narovnal ocas a zahýbal kostrčí.

„Panenko skákavá!“ prohlásil. „Že mě to ale bere!“

Sestra Petera Gny, nesvá, se přehrabuje v kabelce.

„Nevíte o nějaký?“ ptá se kocour šlápoty. „Vaše přítelkyně mají přece každá číču!“

„Jste čuně,“ odpověděla šlápota. „Takhle mluvit ve společnosti!“

Chlapík ve cvičkách toho moc nenamluvil, ale nyní, rozdrážděn kocourovými řečmi, se zvolna sune k šlápotě.

„Vy krásně voníte,“ praví. „Co je to?“

„*Sirný květ*,“ odpovídá šlápota. „Ze Starého šibala.“

„A tohle?“ ptá se znovu, upřesňuje dlaní. „Co je to?“

Uvelebil se na místě, uvolněném chorým Američanem.

„No tak, milánku,“ řekla šlápota. „Buď hodný.“

„Pane vrchní!“ vykřikuje kocour. „Jednu anýzovku!“

„Ne, ne!“ protestuje sestra Petera Gny. „Konečně,“ dodává, když vidí otvírat se dveře.

Peter Gna se vrátil se zasviněným kalmukem.

„Ať přestane pít,“ říká mu sestra. „Je úplně namol.“

„Moment!“ říká Peter Gna. „Musím to vyčistit. Pane vrchní! Dvě sody!“ Přehodil kalmuk přes opěradlo židle a hojně jej osifonizoval.

„To je sranda,“ řekl kocour. „Pane vrchní! Co je s tou anýzovkou? Hep?“

„Tys můj zachránce!“ zvolal náhle a vrhl se Peterovi Gnovi do náruče. „Pojď, zvu tě na panáka!“

„Kdepak, brachu,“ řekl Peter Gna. „Říkáte si o hyperemii.“

„Zachránil mě!“ hulákal kocour. „Vytáhl mě z díry plný krys, kde jsem málem zhebnul!“

Dojatá šlápota položila hlavu na rameno muže ve cvičkách. Ten se vyprostil a odešel se dokončit do kouta.

Kocour vyskočil na pult a dopíjel zbytky koňaku.

„Brrr!“ prohlásil třepaje hlavou ze strany na stranu. „Ten píše!“ „Bez něho,“ řve, „bez něho bych byl v hajzlu!“

Šlápota položila obličej mezi lokty. Zbylý Američan opustil společnost a usedl vedle svého krajana. Jejich zvratky na podlaze se spojily ve vítězný symbol načrtnuvše americkou zástavu. Druhý Američan dodal osmačtyřicet hvězd.

„Na mou hrud! Hep!“ uzavřel kocour.

Šlápota setřela slzu a pravila:

„Ten je hodný!“

Nechtě se ji dotknout, Peter Gna ji letmo políbil na čelo. Kocour, který ho dosud svíral v náručí, se znenadání pustil a zhroutil se.

„Co je mu?“ zeptala se s obavami sestra Petera Gny.

Peter Gna vytáhl z kapsy spekulum a vsunul je kocourovi do ucha.

„Je mrtvý,“ řekl potom. „Koňak zaplavil mozek. Vidím ho prosakovat.“

„Ach,“ vydechla sestra Petera Gny a dala se do pláče.

„Co je mu?“ zeptala se s obavami šlápota.

„Je mrtvý,“ opakoval Peter Gna.

„Ach,“ řekla šlápota. „Po všech trablech, které jsme s ním měli!“

„Byl to dobrák kocour,“ řekl muž ve cvičkách vraceje se k ostatním. „A jak uměl vyprávět!“

„Ano,“ řekla sestra Petera Gny.

Číšník, který prozatím neřekl nic, procitl náhle ze své strnulosti.

„Dělá to osm set franků.“

„Kolik?“ zeptal se nejistě Peter Gna.

„Platím,“ řekla šlápota a vytáhla ze své hezoučké kabelky z červené kůže tisícifrankovku. „Drobné si nechte.“

„Děkuju,“ řekl číšník. „Co mám udělat s tímhle?“

Označil kocoura s výrazem odporu. Srstí se prodíral pramínek anýzovky a vytvářel složité obrazce.

„Chudáček,“ vzlykla šlápota.

„Nenechávej ho tu takhle,“ řekla sestra Petera Gny. „Musíme něco udělat.“

„Pil jako duha,“ řekl Peter Gna. „Je to hloupé. Nemůžeme dělat nic.“
Niagarský vodopád, tvořící zvukovou kulisu po ústupu Američanů, naráz ustal. Mládenci vstali a přistoupili ke skupince.

„Koňak!“ prohlásil první.

„Dodo, ty můj velký,“ řekla šlápota. „Pojď!“

Objala každého jednou rukou.

„Omluvte mě, dámy a pánové,“ řekla. „Musím jít uložit svá děťátka. Ale stejně, chudák kocour... Tak hezky nám ten večer začal.“

„Na shledanou, paní,“ řekla sestra Petera Gny.

Muž ve cvičkách poklepal Peterovi Gnovi přátelsky na rameno. Neříkal nic a tvářil se zarmouceně. Potřásl účastně hlavou a nenápadně se vytratil. Číšník byl očividně ospalý.

„Co budeme dělat?“ ptá se Peter Gna a jeho sestra neodpovídá.

A tehdy Peter Gna ukládá kocoura do své vesty. Vycházejí z baru. Vzduch je mrazivý a hvězdy vybuchují jedna po druhé. Chopinův pohřební pochod v provedení kostelních zvonů dává obyvatelstvu na vědomí, že jedna hodina ranní právě odbila. Pomalými kroky si razí cestu břítkou nocí.

Docházejí na roh ulice. U jejích nohou čeká nenasytná stoka. Peter Gna rozbaluje vestu. Obezřetně bere ztuhlého kocoura a jeho sestra ho beze slova pohladí. Zvolna, lítostivě zmizí kocour v díře. Ta udělá: „Glop!“, a s úsměvem plným zadostiučinění se černá ústa zavřou.

MODRÁ HUSA

I

Osmnáct kilometrů před polednem, to jest devět minut předtím, než hodiny odbijí dvanáct úderů, protože jel stodvacítkou, a to v samohybném automobilu, Faeton Kadet zastavil při kraji strmé cesty, poslušen pokynu vpřed mířícího palce, na nějž navazovalo luzné tělo.

Anais zvolila autostop jako krajní řešení na základě nedostatečné vybavenosti klepáky. Průvodní a neméně efektivní nedostatečná vybavenost botami vysvětlovala konečnost jejího rozhodnutí.

Faeton Kadet se ve skutečnosti jmenoval Olivier a otevřel jí dveře; Jacquelina nastoupila (Anais byl pseudonym).

„Jedete do Carcassonu?“ otázala se sirénickým hlasem.

„Rád bych,“ odtušil Olivier, „ale jakou cestou se má člověk dát, když vyjíždí z Rouenu?“

Vpravdě byli kousek od Hasnu a hnali se k Paříži.

„Ukážu vám, kudy,“ odvětila Jacquelina.

Tři kilometry poté Olivier, plachý mladík, znovu zastavil svého faetona, a vyzbrojen francouzským klíčem, usadil se na blatníku, aby upravil úhel zpětného zrcátka.

Když se otočí vlevo, bude tak moci ze svého místa vidět tři čtvrtiny, a to je lepší než nic, mladé ženy sedící po jeho pravici s úsměvem na rtech. Se zlomyslným úsměvem na rtech, jak to viděl Olivier.

Na zadním sedadle se nalézal toliko Major, jeden pes a dva kufry. Major spal a dva kufry neměly možnost zlobit psa, protože seděl moc daleko.

Olivier uklidil svůj francouzský klíč do kovové schrány pod čelní příčnou stěnou, znovu usedl za volant a uvedl vůz do chodu.

Toužil po této dovolené od konce předchozí, jako všichni, kdo příliš mnoho pracují. Připravoval se již jedenáct měsíců na ten mimořádně drahý okamžik - zvláště kupujeme-li jízdenku na vlak -, kdy v jitřní záři vyrazí k žhoucím samotám tropické Auvergně, sahající až k Audě a pohasínající až za soumraku. V jeho mysli ožilo poslední dopoledne v úřadě, vzpomínal, co to bylo za námahu, položit každou nohu z jedné strany telefonu a odhodit složku čerstvě došlé korespondence do koše, a jak sladký byl vzduch, jenž hedvábně šustil kolem klesající zdviže, jak se před ním roztančil sluneční paprsek odražený jeho kovovým náramkem, jak slyšel při návratu do svého bytu na nábřeží křik racků a hleděl na černé a šedé zahradní trávníky, jak pozoroval poněkud mdlý ruch v přístavu a cítil, jak z krámku lékárníka Latulipa, jeho souseda o patro níže, mocně čpí dehet.

Z norské nákladní lodi právě vykládali hromadu borového dřeva, rozřezaného na kuláče o délce tří až čtyř stop, a prostorem, jež lačně propátrávaly

Olivierovy zraky, pluly obrazy svobodného života v dřevěném srubu u jezera Ontario, a tu zasněný Olivier zakopl o kabel a skončil ve vodě, zatěžkané vrstvou mazutu - či spíše nadlehčené vrstvou mazutu, neboť stejný objem mazutu váží méně než voda - a letními odpadky.

To všechno bylo včera a Olivier za volantem svého vozu, s Jacquelinou, psem, dvěma kufry a Majorem, zjišťoval, že skutečnost dalece překonává i jeho nejtajnější přání.

S Jacquelinou, jejíž jméno Olivier ještě neznal.

II

Když opouštěli Rouen, Jacquelina ukázala Olivierovi cestu a toto líbezné gesto ji přimělo, aby se k němu přiblížila natolik, že se její hnědé kadeře dotkly mladíkovy tváře.

Olivierův zrak zastřel zářivý opar; všech pět měl pohromadě až po pěti minutách jízdy a ihned využil znovunalezené rovnováhy k tomu, aby povolil tlak na plynový pedál. Pedál se vrátil jen velmi nerad, neboť předtím viděl dírkou v podlaze pěkný kus cesty.

Silnice se velkou rychlostí navíjela na pneumatiky vozu, avšak zdokonalený systém, odvozený z vytahováku hřebíků Super, jehož výhradní prodej je v rukou cyklistických klubů, ji automaticky uvolňoval, takže zase dopadala zpátky. Vracela se mírně zvlněná, jelikož se rychlým rotačním pohybem kol trochu vytáhla. Cestáři, oddaní odnepaměti svému nevděčnému koníčku, odstříhávali nůžkami takto pravidelně vznikající protuberance, jejichž výše - a eo ipso i stupeň vytaženosti vozovky - rostla v přímé úměře k rychlosti vozu. Ze znovuzískaného makadamu byly každoročně budovány nové silnice a francouzský mrtvý inventář touto cestou zaznamenával pravidelný nárůst.

Stromy po stranách vozovky však tkvěly solidně v půdě prostřednictvím kořenů, jimiž byly za tím účelem vybaveny, a nepodílely se na rolování. Občas nicméně při průjezdu vozu nadskakovaly, neboť Olivier měl otevřený výfuk a ty stromy, jejichž větve se nedotýkaly telefonních drátů (a to byl běžný případ vzhledem k rigoróznímu sestřihu, jemuž dotčenou stranu podrobovali tím pověřeni činitelé), o tom nemohly být včas zpraveny.

Ptačí hnízda, která znala tento efekt od roku 1898, čelila chvění příznačnou neochvějností.

Drobné obláčky dávaly obloze ráz oblohy poseté drobnými obláčky, což vcelku odpovídalo. Slunce svítilo a vítr přemísťoval vzduch, pokud naopak přemísťující se vzduch nezpůsoboval vítr, o čemž by se dalo dlouze diskutovat, neboť Larousse definuje vítr jako „kolování vzduchu“ a ponechává otevřeno, zda vzduch koluje nebo je kolován.

Čas od času přeběhla přes silnici mořská sviňucha, byla to však pouhá iluze.

Olivier stále pozoroval ve zpětném zrcátku tři čtvrtiny Jacquelines; jeho srdce zažíhalo víceméně kalné touhy a ani Max du Veuzit by to neformuloval jinak.

Mimořádně prudký otřes vozu (neboť k několika otřesům došlo) náhle vytrhl Majora z jeho strnulosti. Protáhl si paže, promnul si líce konkávní dlaní, vytáhl z kapsy hřeben a vyhřebelcoval žíně. Vyňal své skleněné oko z příslušné očnice, plívl na ně a pečlivě ho vycídl cípem kapesníku. Nabídl je psu, ten však odmítl výměnu. Vrátil je tedy na původní místo a naklonil se k předním sedadlům, aby oživil hovor, do této chvíle spíše mrtvolný.

Lokty se opřel o opěradlo mezi Jacquelininými a Olivierovými zády.

„Jak se jmenujete?“ otázal se.

„Jacquelina,“ odpověděla, obrátivši se lehce doleva, aby mu nastavila profil. Olivier jí v důsledku toho hleděl ve zpětném zrcátku přímo do tváře.

Poněvadž poslední čtvrtina jeho zorného pole byla beze zbytku pohlcena novou částí Jacquelines, již mu odkryla pohybem vykonaným směrem k Majorovi, nedokázal včas zaznamenat, že na cestě se vynořil doplňkový faktor, jehož výskyt, být v příslušném okamžiku zaregistrován, by u něho zajisté nepřivodil absenci reflexu, který by mu dovolil se s ním vyrovnat. Takto však nic neviděl a řečený faktor, konkrétně kozu, přejel.

V důsledku střetu s kozou auto udělalo žabku a vletělo do kamenného patníku, který označoval pravou stranu jistých vrat jisté garáže a umožňoval tak mechanikovi do nich trefit, a díky získané rychlosti proniklo dovnitř. Pravého blatníku se přitom zmocnil hladový patník.

Mechanik se dal okamžitě do díla a Olivier pomohl Jacquelině vystoupit ze své strany, neboť pravé dveře mechanik už odnesl.

Major a pes rovněž vystoupili a počali pátrat po hostinské místnosti vybavené v rámci možností nálevním pultem, jelikož Major měl žízeň.

Cestou zjistili, že koze, prvopříčině nehody, se vede znamenitě, ježto byla celá z jilmového dřeva a její bílé chlupy byly toliko malířským výkonem mechanikovým, jenž jí používal jako vábidla. Jacquelina ji pohladila a pes na znamení sympatií pomočil jednu z jejích nohou v celé délce.

Jediný místní hostinec, Korunovaný tapír, na ně zapůsobil mocným dojmem. V jednom koutě se lopotilo několik mužů kolem jakéhosi kamenného žlabu se žhoucimi uhlíky a jeden z nich úporně bušil kladivem do kusu zarudlého železa ve tvaru podkovy. Ještě podivnější bylo, že o kus dále stál kůň, na krku pytlík z šedivého plátna, levou zadní nohu pokrčenou, a čekal, až na něho přijde řada; zjevně měl své silné žluté zuby už toho čekání plné. Bylo nutno sklonit se před fakty: hostinec byl naproti.

Nabídl jim na bílém ubruse prázdné talířky, nože, vidličky, sklenice a slánku-pepřenkou s centrální hořčičenkou. Měli také ubrousky a na závěr něco k jídlu. Major vypil sklenku močopudu a odebral se se psem trávit do vojtěšky.

Olivier a Jacquelina zůstali pod loubím sami.

Položil ji otázku přímo na její tělo:

„Věděla jste, že jedu do Carcassonu?“

„Ne,“ odpověděla Jacqueline, „ale mám radost, že tam jedete i vy.“ Zalykaje se štěstím, Olivier nemohl chytit dech a začal chroptět jako někdo, koho rdousí. Chyběla jen zvuková kulisa katova smíchu.

Díky časové prodlevě se posléze vzpamatoval a dodal si znovu smělosti. Vyrosl tím o půl hlavy a jeho ruka se nenápadně posunula k ruce dívky, sedící proti němu.

Ptáci pod loubím hýkali jak osli a házeli po sobě chlebové kuličky a zelené kamínky. Ta veselá atmosféra vzbuzovala v Olivierovi lehké opojení.

„Zdržíte se tam nějaký čas?“ zeptal se ještě.

„Ráda bych tam strávila celou dovolenou,“ ujistila ho Jacqueline s úsměvem, který se podobal zemětřesení.

Olivier přiblížil ještě o kousek svou ruku a tep krve v jeho žilách přivodil lehkou vibraci zlatistému vínu v jedné sklence. Sklenka odpověděla rezonancí a rozletěla se na střepy.

Po určitém čase, nezbytném k znovunabrání odvahy, Olivier pokračoval: „Budete bydlet u rodičů?“

„Ne,“ řekla Jacqueline, „budu bydlet ve Sjednoceném hotelu pikartů a železničářů.“

Ve skutečnosti neměla hnědé vlasy, zejména když se po nich takhle rozlévalo slunce, a titěrné pihy na jejích pažích, osmahlých životem ve vyšších sférách - takový život zanechává i skvrny jiného druhu - přiváděly na mysl všelijaké myšlenky. Olivier se začervenál.

Poté nabral odvahy do obou rukou, všechnu ji přemístil do své levice a pravici položil na tu Jacquelininu ruku, která byla nejbližší. Nemohl poznat, která ruka to je, neboť celá zmizela v jeho mužné tlapě.

Srdce mu prudce zabušilo v hrudi a on řekl: „Dále!“ Svůj omyl si však ihned uvědomil a Jacqueline ruku neodtáhl.

V té chvíli všechny květy naráz rozevřely své kalichy a krajinou se rozezněla úchvatná melodie. Byl to Major, který přicházel oznámit, že vůz je opraven, a pobrukoval si přitom devátou se všemi sbory.

III

Automobil už minul Clermont a řítil se mezi dvěma řadami rozkvetlých elektrických sloupů, které šířily ovzduším líbeznou vůni ozónu.

Při výjezdu z Clermontu Olivier bedlivě zaměřil Aurillac a nyní pouze sledoval vytčenou dráhu. Protože nemusel držet volant, uvěznil znovu ve své pravici Jacquelininu ruku.

Major rozkošnický nasával chřípím voňavý dech sloupů, nos ve větru a psa na kolenou. Prozpěvoval melancholické blues a pokoušel se v duchu spočítat,

kolik dní lze strávit v Carcassonu s dvaadvaceti franky v kapse.

Početní úkon kulminoval dělením dvaceti dvou čtyřmi sty šedesáti. Rozbolela ho z toho hlava a ztratil zájem o výsledek. Pojal prosté rozhodnutí, že se zdrží jeden měsíc v nejlepším hotelu.

Týž vítr, který bil do Majorových nozder, rozvíval Jacquelininy kadeře a chladil zarudlé skráně zmámeného Oliviera. Když odvrátil zraky od zpětného zrcátka, padaly mu na půvabné Jacquelininy střevíčky vedle jeho pravého chodidla. Byly z ještěrky, ještě živé, a zavíraly se na zlaté přezky, aby nebyl slyšet její nářek. Půvabná křivka Jacquelininých jantarových lýtek se odrážela od smetanové kůže předních sedadel. Kůže už byla celá potrháná a Olivier ji bude muset dát vyměnit, neboť Jacquelina se hodně vrtěla. Nedělal si však z toho hlavu: nechá si ji jako vzácnou upomínku.

Silnice měla teď co dělat, aby zůstala pod koly vozu rovná: pohled, jímž Olivier zaměřil Aurillac při výjezdu z Clermontu, byl tak precizní, že nepřicházela v úvahu ani sebemenší zatačka. Při nejmalichernějším nedopatření se volant pootočil o několik stupňů a přinutil silnici k poslušnosti, jakkoli ji to neustálé svíjení vyčerpávalo. Dokázala se vrátit do původní polohy až pozdě v noci, značně vytažená, a poté, co způsobila řadu dopravních nehod.

Minuli Aurillac, pak Rodez a před očima tří cestovatelů vyvstaly hraniční marky tropické Auvergne. Na mapách jí přezdívali Languedoc, ale geology to nemůže zmýlit.

Od Aurillacu sdílel Olivier zadní sedadla společně s Jacquelinou a řízení se ujali Major se psem. Francouzským klíčem - obratně vrženým - Major vrátil do patřičné polohy zpětné zrcátko a mohl se nyní věnovat výhradně průzkumu trasy, kterou absolvovali.

Nato se snesla noc a v témž okamžiku zmizely marky tropické Auvergne, téměř ihned se však opět objevily, neboť pes rozsvítil světla.

Jednu hodinu před Carcassonem byla dosud půlnoc, ale když vjížděli do Carcassonu, byla znovu jedna hodina.

Jacquelinin pokoj a pokoj Olivierův byly pro ně dávno rezervovány a Major, doprovázený psem, si poradil tak, že vnikl do lůžka jedné z hotelových pokojských a poté do pokojské samotné. U toho skončil a usnul pěkně v teplíčku. Svůj pokoj si obstará zítra a vybere jej se zvláštní péčí.

IV

Setkali se znovu u kulatého stolu ráno při snídani. Pes, který seděl dole, tak aby byl každému stejně nablízku, zmizel takto poprvé z celkového obrazu a mohl být lehce zaměněn za nohu od stolu.

Když se Major hnul, pes znovu našel svou totožnost. Jelikož se Major hnul směrem do hotelové zahrady, následoval ho, vrtě ocáskem a zdvořile poštěkáváje. Major si pohvizdoval stomp a cídil svůj monokl.

Jacquelina a Olivier osaměli. Stísnění tmavými stropními trámy, oba hleděli jinam.

Slunce kreslilo Jacquelinin profil v protisvětle na pozadí okna z malých skleněných tabulek; muselo několikrát začít znovu, než se mu podařilo dokonale zachytit její podobu, v té chvíli však byla skutečně okouzující.

Hladká kůže jejích tváří zdůrazňovala její veliké mládí a čajově růžová plet se v doteku s bronzovými vlasy zabarvovala odstínem, ježž Olivier doposud neznal.

A pak tu byly ještě její jasné oči, a to stačilo.

Olivier okoušel hluboko uvnitř meruňku, kterou spolkl, aby ji později vychutnal, jak to dělají rohatí býložravci. Cítil se čím dál tím šťastnější, a těžko bychom to vysvětlovali, kdybychom si odmysleli Jacquelinu.

Pružně vstala, odstrčila židli a podala mu ruku.

„Pojďte,“ řekla, „trochu se před obědem projdeme.“

Major kupoval pohlednice v trafice naproti nádraží. Stály ho jedenadvacet franků. Dvacet sou, které mu zbyly, dal psovi, aby si koupil pohlednici Kocourkova.

Pozoroval je, jak se vzdalují, jedním okem kalným a druhým stále skleněným. Ruku v ruce mířili do polí.

Jacquelina měla světlé plátěné šaty, lehké sandály na vysokých podpatcích a své vlasy, do nichž se zachytilo slunce a nemohlo se odtud vymotat.

Major namísto stompu, který hvízdal pořád, nasadil slow a uvelebil se pohodlně na terase kavárny Sjedenocených železničářů a pikartů.

Polní cesta byla - jako polní cesty vesměs - příjemná na pohled, je-li vás více. Sestávala z cesty v užším slova smyslu, ze střední cesto-polní partie, která se dále dělila na zatravněnou krajnici, mělkou strouhu a vyvýšený pás posázený stromy, načež následovala pole s libovolnými doplňky: hořčicí, řepkou, obilím, skotem či bravem.

A pak tu byla Jacquelina a její štíhlé nohy a její oblé poprsí, podtržené páskem z bílé kůže, a její paže, celé nahé až na dva balónky kratičkých rukávů, které se užuž chystaly vzlétnout, a s nimi i Olivierovo srdce, zavěšené na kousku aorty, dlouhé tak akorát, aby se na ní dal udělat uzел.

Když se vrátili a Jacquelina sundala ruku z Olivierova předloktí, její ruka zanechala světlý otisk na snědém pozadí, avšak na Jacquelinině těle nezůstala žádná stopa.

Snad byl Olivier příliš nesmělý.

Dorazili k nádraží v okamžiku, kdy se Major zvedal, aby odeslal jedenáct pohlednic, na něž mezitím bleskurychle naškrábal své bláboly. Když vám bude známo, že jedna pohlednice stála devatenáct sou, snadno si spočítáte, kolik mu zbývalo.

V hotelu už bylo prostřeno k obědu.

V

Pes seděl před Majorovým pokojem a honil své vši ve svém kožiše. Proto mu také Olivier přišlápl ocas, když vyšel ze svého pokoje, poslušen výzvy zvonku, který ohlašoval oběd.

Včera to bylo nádherné, celá ta projížďka autem až k řece, jen pes byl nespolečenský; teprve teď, když konečně zabil veš, měl na Oliviera náladu.

A Jacqueline, ležící u vody v bílých plavkách, s vodními perlami ve vlasech, s vodními krůpějemi v zářícím celofánu na nohou a na ruku, a s obyčejnou mokrou vodou v písku kolem sebe! Olivier se sehnul a přátelsky poplácal psa po zádech a pes mu na oplátku blahovolně oslintal ruku.

Ale nedokázal jí říci ta slova, která se těžko říkají, když je člověk nesmělý; vrátili se do hotelu pozdě, ale on řekl prostě na shledanou, jako předtím.

Dnes ráno byl rozhodnut říci jí všechna slova. Vtom se otevřely dveře Majorova pokoje a zakryly Oliviera. Vyšla z nich Jacqueline v bílém hedvábném pyžámku, které se jí rozevíralo na pevných ěadrech, a přeběhla chodbu, aby se u sebe učesala a oblékla...

VI

Dveře Majorova pokoje už nikdo nezavře, neboť jejich stěžeje zarezly pod slanými proudy slzí...

NĚŽNÝ BARBAR BORIS VIAN

I

Boris Vian se narodil 10. března 1920 ve Ville d'Avray, městečku v blízkosti Paříže, a zemřel v Paříži 23. června 1959 ve svých 39 letech. Svůj krátký život prožil natolik hekticky, že Noël Arnaud plným právem nazval svou pečlivou vianovskou biografii Paralelní životy Borise Viana (1970) a v zájmu větší přehlednosti v ní soustředil do samostatných kapitol fakta týkající se Viana-inženýra, Viana-hudebníka, Viana-romanopisce, Viana-básníka, Viana-překladatele, Viana-publicistu, Viana-zpěváka, Viana-herce, Viana-patafyzika atd.

Scenérii Vianova dětství byla rodinná vila Les Fauvettes ve Ville d'Avray. Tento idylický čas zajišťovala na jedné straně otcova renta a na druhé straně matčina úzkostlivá péče. Krach na newyorské burze v roce 1929 sice naráz podlomil finanční stabilitu rodiny, Paul Vian měl však dost energie, aby děti - Lélío, Boris, Alain a Ninon - tento zvrát nepocítily příliš tvrdě. Rodina se přestěhovala do domovníckého bytu, zbytek vily byl pronajat nájemníkům (nejprve rodině Menuhinů, jejichž syn Yehudi, budoucí slavný klavírista, byl o dva roky starší než Boris) a otec si našel práci: Působil jako agent s homeopatickými přípravky (což nutně přivádí na mysl podivná zaměstnání Vianových románových hrdinů), za války pak pracoval jako agent pařížské realitní kanceláře. Zemřel nečekaně v roce 1944, zastřelen neznámými muži, kteří se v noci vloupali do vily.

Díky soukromé učitelce uměl Boris číst a psát od pěti let. Studia- -na lyceích v Sèvres, ve Versailles a nakonec na pařížském Condorcetově lyceu - absolvoval brilantně. Roku 1939 nastoupil na Ústřední uměleckoprůmyslovou školu, která se v tomto prvním válečném roce dočasně přestěhovala z Paříže do Angoulému. Diplom v oboru hutnictví získal v roce 1942.

Tato léta jsou pro Borise Viana jediným a nikdy nekončícím pohyblivým svátkem. V tanečním sále, jež Paul Vian přistavěl k vile ve Ville d'Avray, organizovali bratři Vianové dvakrát do týdne mejdany-- proslulé surprise-parties -, jejichž hlavními atrakcemi byly dívky a džez. V těchto letech také Vian našel své nejbližší a zpravidla celoživotní přátele (jejich jmény a přezdívkami bude křtít protagonisty svých románů) .

V roce 1940 se o prázdninovém pobytu v Capbretonu setkal s Michelle Léglisovou, která se o rok později stane jeho ženou, a s jejím bratrem Claudem, který vstoupí do Vianových textů pod přezdívkou Peter Gna. A Michelliným prostřednictvím se sblížil s „Majorem“, vlastním jménem Jacquesem Loustalotem, synem starosty z blízkého Saint-Martin-de Seignanx, excentrickým mladíkem rimbaudovského stříhu (v době setkání patnáctiletým), který se na

osm let stane Vianovým druhým já. Bláznivý Major, milovník džezu, alkoholu, mystifikací a recesí, představoval pro Viana heroickou polohu vlastního nonkonformismu a odporu k institucionalizovaným životním formám. Majorovi s jeho skleněným okem, důsledkem zranění z dětství (jedním z Majorových oblíbených žertů bylo vyjmout oko z důlku a spolknout je před užaslou společností), vybudoval Vian pomník v řadě svých textů, od Rozruchu v Andénách (Trouble dans les Andains) přes Vercoquina a planktón (Vercoquin et le plancton) k četným povídkám.

V roce 1942 se do Ville d'Avray uchýlil také Claude Abadie, žák lyonské polytechniky, který už rok předtím založil v Lyonu amatérský džezový orchestr. Setkání s Abadiem bylo pro Viana zvláště významné: Abadie angažoval do svého orchestru všechny tři bratry, bubeníka Alaina, trumpetistu Borise a kytaristu Lélia, a založil tak Vianovu kariéru džezového hudebníka. Po válce se Vian setkal v Abadieho orchestru rovněž s bubeníkem Claudem Léonem, který se bude ve Vianových prózách objevovat pod přezdívkami Doddy (popřípadě d'Haudyt) a v románě Podzim v Pekingu dokonce vystoupí pod vlastním jménem v roli exopotamského poustevníka.

Historickým pozadím většiny těchto určujících setkání byla francouzská porážka z roku 1940 a následující německá okupace. Vian zjevně odmítl brát tato fakta na vědomí a uzavřel se před nimi do mikrosvěta mejdanů, krásných dívek, džezu (Němci zakázaného jako zvrhlé umění) a přátelské družnosti. Zatímco Claude Léon v těchto letech prošel koncentrákem a odbojem, Vian organizoval surprise-parties, hrál na trubku, sepisoval statut šachistického kroužku Monprince, exceloval v kolektivním skládání básní na dané rýmy a literárně fixoval mystifikace, o něž se tento umělý svět opíral, ve veršovaných Hrdinských činech Majorových (Geste du Major) a v groteskní románové bufonádě Rozruch v Andénách. Hrůznost válečného masakru objevil až v roce 1944, když zhlédl v německém Soldatenkino dokumenty o vylodění spojenců (z této inspirace vznikne slavná povídka Mravenci); o praxi vyhlazovacích táborů se dozvěděl až po skončení války.

Přesto si lze jen těžko představit, že úzkost válečného času bylo možno beze zbytku vytěsnit křehkým rituálem flirtů, džezu a chlapáckých recesí, jímž Vian nastavil heroické zrcadlo ve svém druhém románě Vercoquin a planktón. Patrně lze i v této zkušenosti válečného dospívání hledat zdroje toho, že ve Vianových zralých textech je úzkost tak trvale přítomna, že násilí je v nich rubem komiky a krutost rubem něhy. Ostatně ani intimní historie Vianova dětství a dospívání nebyla tak idylická, jak by se mohlo na první pohled zdát. Od dvanácti let trpěl srdečními potížemi, na něž nakonec zemřel. Matčinu láskyplnou péči o své zdraví vnímal nepochybně rozporněji, než se to jevílo jeho okolí: později v kruté hyperbole Srdcerváče (L'Arrache-coeur) promítl její starostlivý dohled do obluďného gesta hlavní hrdinky, uzavírající své tři děti do klecí. Ani jeho erotické dozrávání nebylo bez problémů: taneční sál, v němž se odehrávaly

surprise-parties, vybudoval otec hlavně proto, aby rodina měla tři mladé muže pod kontrolou, a Vian si později v osobních záznamech postěžoval na to, jak ho do dvaceti let ochromoval ve styku s dívkami strach z pohlavních nemocí, infikovaný rodiči. A ani sebevětší péče ho nemohla ochránit před zážitkem smrti blízkých: v roce 1940 se v Capbretonu utopil malý bratr Michelle Léglisové; v roce 1944 byl při slavnostním defilé na náměstí Svornosti zabit ze střechy neznámým ostřelovačem Vianův spolužák z Angoulému Bally; v témž roce byl zavražděn Paul Vian. A o čtyři roky později zemře za ne zcela jasných okolností Major, Vianův dvojník: opustil toho dne opět společnost oknem, jak mívával ve zvyku, zůstal však ležet mrtev na chodníku.

Konec války strávil Vian jako zaměstnanec Francouzského normalizačního úřadu (AFNOR). Viana, bytostného anarchistu, činnost této instituce nesporně zaujala svou latentní „patafyzičností“: podnítila ho například k tomu, aby se pokusil normalizovat používání nadávek. V hyperbolické nadsázce toto své dočasné pracoviště zvětšil v románu *Vercouquin* a planktón, kde je pověřil normalizací mejdanů. V AFNORu strávil necelé tři roky, od února 1946 získal na doporučení Clauda Léona místo v Živnostenské komoře papírenského průmyslu. Spolu s Léonem zde dohlížel na dodržování předepsané technologie v papírnách; zejména však na rubu tiskopisů napsal své dva vrcholné romány, *Pěnu dní* (*L'Ecume des jours*) a *Podzim v Pekingu* (*L'Automne à Pékin*).

Poválečnou éru přídělů a černého trhu Vian prožíval především ve znamení literatury a džezu. Po dvou uvedených románech, které vznikly na jaře a na podzim roku 1946, napsal v letech 1947-48 *Červenou trávu* (*L'Herbe rouge*). Jeho poslední román, *Srdcerváč*, vznikl až o tři roky později, v roce 1951. Žádná z těchto próz, v nichž byla později shledána významná díla francouzské literatury dvacátého století, neměla ve chvíli vydání čtenářský úspěch. Zato zcela mimořádného ohlasu se dostalo románové mystifikaci, již napsal během čtrnáctidenní letní dovolené v roce 1946 pro Jeana Halluina, šéfredaktora *Editions du Scorpion*, a již nazval *Naplivám na vaše hroby* (*J'irai cracher sur vos tombes*).

Halluin, bratr jednoho z hráčů Abadieho orchestru, se původně obrátil na Viana s prosbou, aby mu doporučil nějaký americký bestseller který by ozdravil finanční situaci nakladatelství, a Vian mu navrhl, že mu takový bestseller napíše sám. Román, vypravující příběh mišence, „bílého černocha“, který pomstí vraždu svého bratra zabitím dvou bílých žen, se v propagačních textech provázejících jeho vydání odvolával na Caldvella, Faulknera, Caina a Henryho Millera, čtenářům byl předložen jako Vianův překlad amerického autora Vernona Sullivana. Zvolený pseudonym byl Vianovým tichým holdem džezovým hudebníkům: kolegovi z orchestru Clauda Abadieho trumpetistovi Patricku Vernonovi a džezovému pianistovi Joe Sullivanovi.

Román vyvolal veřejný skandál: zasloužila se o to zejména Společnost pro sociální a morální pomoc, která denuncovala mravně závadný charakter

textu u soudu. Vian, jemuž hrozily až dva roky vězení, se nejdříve rozhodl podržet své inkognito, a dokonce nelitoval námahy a za pomoci amerického přítele román přeložil do angličtiny (anglická verze vyšla v červenci 1948 pod titulem *I shall spit on your graves*). V listopadu téhož roku však před vyšetřovatelem své autorství přiznal. Po četných peripetiích byl o dva roky později odsouzen k pokutě 100000 franků; tečku za touto historií však učinil odvolací soud teprve v roce 1953, když odsoudil Viana ke čtrnáctidennímu vězení, s dodatkem, že trest se promíjí.

Paradoxně byla Vianova literární sláva až do jeho smrti spojena právě s tímto obratným pastišem, který se odvolával spíše než na Faulknera a Millera - jak tomu chtěla reklama - na americké detektivkáře drsné školy. Slib daný Halluinovi byl splněn dokonale: Vian vyrobil bestseller, který i jemu na několik let zajistil nečekaně vysoké příjmy. Není divu, že neodolal a dal Vernonu Sullivanovi ještě třikrát vstát z mrtvých v románech Všichni mrtví mají stejnou kůži (1947, *Les morts ont tous la même peau*), A zabijeme všechny ošklivé (1948, *Et on tuera tous les affreux*) a Ony to nechápou (1950, *Elles se rendent pas compte*).

Finanční úspěch sullivanovského románu umožnil Vianovi dát výpověď v Živnostenské komoře (v srpnu 1947) a plně se věnovat tomu, co ho skutečně bavilo, tedy na prvním místě džezu. Džez do této chvíle neměl ve Francii příliš hlubokou tradici: byl propagován nemnohými nadšenci těsně před válkou (Armstrongův koncert v roce 1934 se musel uskutečnit v Nancy, protože pařížský sál by nepřilíši početné publikum nedokázalo zaplatit) a teprve po válečné cézuře vstoupil do širšího kulturního povědomí, právě zásluhou Abadieho a Vianovy generace. Abadieho orchestr, jehož členem byl Vian od roku 1942, slavil největší úspěchy v prvních poválečných letech: po efektním nástupu na džezovém festivalu v Bruselu v roce 1945 získal hned v následujícím roce Velkou cenu pařížského festivalu džezových amatérů.

Vian oceňoval na Abadieho vedení zejména to, že přes profesionální výkony hráčů trval na amatérském charakteru svého tělesa: hrálo se v kostkovaných košilích pro čistou radost ze hry a hrálo se všude, v prvních poválečných letech zejména v amerických vojenských klubech. V roce 1947 vtrhl džez na Saint-Germain-des-Prés: od dubna 1947 vystupoval Vian s dalšími hudebníky Abadieho orchestru v legendárním sklípku Tabou v Rue de Dauphine. Když se Tabou o rok později stalo turistickou atrakcí prvního řádu, přestěhoval se Vian se svou trubkou do Klubu Saint-Germain-des-Prés v rue Saint-Benoît: Klub postupně hostil takové celebrity, jako byl Duke Ellington, Charlie Parker, Miles Davis, Max Roach a Kenny Clark.

Poválečná léta byla hvězdnou hodinou Saint-Germain-des-Prés a Vian byl na krátkou chvíli jejich nekorunovaným králem. Čtvrt' však neokupovali jen džezmeni: spolu s nimi rozbili stan v místních kavárnách a sklepech také existencialisté - Camus, Merleau-Ponty a zejména Sartre a Simone de Beauvoir - , aby značnou měrou přispěli ke skandální pověsti těchto míst. Vian se s nimi

přirozeně setkával: vážil si především Sartra, který mu otiskl ve své militantní kritické revue *Temps modernes* nejen řadu parodických *Kronik* lháře, ale také úryvek z *Pěny dní* a antimilitaristické *Mravence*. Vianův vztah k existencialistickému myšlení však zůstal velmi volný a jeho literární texty lze jen s výhradami zasadit do existencialistického rámce. Je pravda, že hrdinové Vianových románů jsou rovněž vydáni napospas vlastní svobodě a tápavě hledají vratké hodnoty, o něž by opřeli své životy ve světě bez transcendence; absurdita Vianova světa má však blíže k jarryovské frašce, k Jarryho „metafyzickému dandysmu“, o němž hovořil Camus, než k metafyzické tragédii existencialistické filozofie. A rozhodně je to svět, který se necítí dost silný na to, aby vzal na svá bedra patos Camusova sisyfovství, a už vůbec ho nechávají chladným ideologické léčky sartrovské „angažovanosti“.

Toto heroické období, o jehož kulisách Vian podal zprávu ve svém Průvodci po Saint-Germain-des Prés (1950, *Manuel de Saint-Germain--des-Prés*), nebylo vyplněno jen džezem a psaním, zdá se, že Vian v této době mimořádně dbal o to, aby žádný z jeho talentů nezakrněl. Pokoušel se malovat, psal divadelní skeče, spolupracoval s rozhlasem a s filmem (film, v němž dostal relativně největší hereckou příležitost, Vadimovy Nebezpečné známosti, však vznikl mnohem později, až v roce 1959). Šíře Vianových aktivit poněkud zakrývá skutečnost, že to bylo velice krátké období a že už v roce 1947 - v roce, kdy díky „pornografu“ Vernonu Sullivanovi mohl opustit pravidelné zaměstnání - se chýlilo ke konci. Varován lékaři, že si každým fouknutím do trubky zkracuje život, byl postupně nucen omezit své hraní jen na příležitostná vystoupení. V roce 1951 svou trubku daroval synovi Clauda Léona a s dráhou džezového trumpetisty se rozloučil.

Roli trumpetisty postupně vyměnil za roli hudebního publicisty: řadu let referoval o džezu nejprve v časopise *Combat* a pak v orgánu francouzské džezové asociace *Jazz Hot* (jeho hudební kritiky byly posmrtně vydány ve svazcích *Chroniques de jazz*, 1967, *Écrits sur le jazz*, 1981, a *Autres écrits sur le jazz*, 1982). Zatímco jako hráč zůstával Vian věrný neworleanskému džezu, jako kritik projevil značnou otevřenost k vývojovým změnám: v roce 1947 podpořil nástup bebopu a později projevil stejné pochopení pro počátky rockové hudby.

Ke zlomu ve Vianově životě došlo na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Kolem roku 1950 příval turistů definitivně zlikvidoval intelektuální mikroklima Saint-Germain-des-Prés, Vian se rozešel s Michelle (která se po rozchodu sblížila se Sartrem) a také příjmy plynoucí z Vernona Sullivana začaly vysychat. Vian si - jako už v prvních letech manželství s Michelle - začal přivydělávat překlady, avšak až na výjimky - jakými byly Van Voghtovy sci-fi nebo dvě Strindbergova dramata - šlo o zakázky, na jejichž výběr neměl vliv.

V roce 1950 se Vian seznámil s Ursulou Kublerovou, tanečnicí souboru Rolanda Petita, a ta se o čtyři roky později stala jeho druhou ženou. Patrně pod

jejím vlivem zesílil Vianův zájem o divadlo. Dochovala se řada baletních libret, která napsal pro Petita a Zizi Jeanmairovou a která nebyla nikdy realizována. Kromě nich vzniklo v padesátých letech několik divadelních her, jež doplnily Vianovy předchozí pokusy v tomto oboru (celkem je autorem 8 divadelních her k nejoriginálnějšímu patří Čtvrcení pro všechny - *L'Equarrissage pour tous* - z roku 1948, Snidané generálů - *Le Goußer des généraux* - z roku 1951 a Budovatelé říše - *Les Bâisseurs d'empire* - z roku 1957). Připomeňme v této souvislosti, že v posledních letech Vian napsal dokonce několik operních libret: Sněhového rytíře (*Le Chevalier de neige*) a Arna Saknussemma pro Georgese Delerue (premiéry 1957 a 1961) a Fiestu pro Dariuse Milhauda (premiéra 1961).

Herní prvek, který do Vianova života vnášela nejdříve juvenilní recese a potom džez, se z něho nevytratil ani v padesátých letech: v roce 1952 se stal členem Kolegia patafyziky, proslulé instituce navazující na odkaz Jarryho doktora Faustrolla a proklamující s vážnou tváří svůj zájem o studium výjimek, jež představují ve světě banálních fyzikálních zákonů jediný skutečně smysluplný faktor. Vianovými kolegy tu byli např. Max Ernst, Marcel Duchamp, Eugène Ionesco, Jacques Prévert a Raymond Queneau (Vianův blízký přítel od roku 1945). Vian, dávný ctitel Alfreda Jarryho, autor textů, které dokazují, že zájmy kolegia byly vždy jeho vlastními zájmy, patřil, jak se dalo očekávat, mezi mimořádně aktivní členy.

Poslední „paralelní životy“ Borise Viana jsou spjaty s osobností Jacquese Canettiho, bratra slavného romanopisce Eliase, ředitele francouzského zastoupení gramofonové firmy Phillips a majitele varietní scény *Les Trois Baudets*. Canetti, pro něhož Vian vybíral džezové nahrávky do řady *Džez pro všechny*, mu umožnil nastoupit dráhu šansoniéra. Vian, který psal už předtím písňové texty pro druhé (napsal jich celkem kolem čtyř set), debutoval jako zpěvák v roce 1955 na prknech Canettiho varieté a na podzim téhož roku absolvoval vyčerpávající turné s Canettiho varietním souborem po francouzském venkovu. Pro Viana to byla mimořádně trpká zkušenost: nejenže stál před zcela jiným publikem, než byli džezoví fanoušci ze Saint-Germain-des-Prés, ale navíc toto publikum, alžírskou válkou probuzené k novému nacionalismu, tvrdě odmítalo jeho pacifistickou baladu *Dezertér*. Třebaže se Vian po návratu z turné ještě nějaký čas pokoušel v dráze šansoniéra pokračovat, zdravotní potíže ho již v roce 1956 donutily rezignovat. Od prvního ledna 1957 nastoupil Vian u Canettiho - po deseti letech života na volné noze - jako šéfredaktor džezové sekce firmy Phillips.

Vianovo nemocné srdce se zastavilo 23. června 1959 při promítání filmové verze jeho románu *Naplivám na vaše hroby*. Vianovi životopisci v tom rádi spatřují fakt symbolické hodnoty: Vernon Sullivan, golem, kterého Vian stvořil a jehož literární sláva zastínila Vianův autentický odkaz, ho pronásledoval do samého konce.

II

Vianovo vypravěčské dílo se skládá z šesti románů podepsaných vlastním jménem, ze čtyř sullivanovských mystifikací a ze čtyř knih povídek. Pouze jediná povídková kniha - Mravenci (Les fourmis) z roku 1949 - je však skutečně autorským souborem, ostatní tři svazky - Podšité chvílky (1962, Les lorettes fourrées), Vlkodlak (1970, Le loup-garou) a Flandřákova koupel (1981, Le ratichon baigneur) - připravili editoři po Vianově smrti. Jádrem tohoto vypravěčského díla vzniklo v onom krátkém, eruptivním životním období let 1946-48: tehdy byla napsána Pěna dní, Podzim v Pekingu a Srdcerváč, první tři sullivanovské romány, Mravenci a řada povídek Vlkodlaka.

V jedné autobiografické črtě, kterou cituje Noël Arnaud ve své vianovské biografii, Vian napsal: „Čekal jsem do svých třiaadvaceti let, než jsem začal psát. Mládež už je taková. Samé odříkání. Pak jsem zkusil lidem vyprávět příběhy, jaké nikdy nečetli. Byla to hovadina, tuplovaná hovadina: líbí se jim jen to, co už znají. Mě ale vůbec v literatuře nezajímá to, co už znám.”

Vianovy romány sice měly několik vnímavých čtenářů (miloval je například Raymond Queneau), ale s širokým publikem se skutečně beznadějně minuly. Čtenáři je znovuobjevili teprve při reedicích, k nimž došlo v 60. letech (počínaje novým vydáním Pěny dní roku 1962). Šedesátá léta, jež přinesla nový, velkorysejší životní styl a nové kulturní fenomény - novou filmovou vlnu, nový román a novou kritiku -, umožnila, aby i Vianovy texty byly náhle vnímány jako nové. Dnes jsou v nich spatřovány charakteristické rysy tzv. postmoderní literatury: zrušení bariéry mezi literaturou masovou a literaturou elit, hra s citáty, aluzemi a kulturními reminiscencemi, kolážové sbližování stylových poloh (či „jazykových diskursů”), mnohoperspektivnost zobrazení, kontaminace objektivní logiky a osobního pohledu, sloučení realismu a fantastiky a v neposlední řadě odpor k zasazování příběhu do historizujících schémat, motivovaný nedůvěrou k dějinám.

Pro většinu Vianových čtenářů je pak Vian především autorem, který slovy svých románů stvořil nežný a krutý snový svět, v němž předměty, rostliny i zvířata žijí svými autonomními životy. Působení tohoto světa učinil z Viana kultovního autora: Vian je čten, jako se poslouchají Beatles, jeho dílo je vnímáno jako jeden homogenní text. Této čtenářské pocty se sice dostane jen nemnohým autorům, je to však pocta problematičtější; Vianovy romány jsou si ve skutečnosti navzájem velmi málo podobné: tak jako Vian žil paralelní životy, psal i paralelní texty.

První z jeho románů, Rozruch v Andénách (česky Patrik Ouředník 1992), byl napsán během zimy 1942-43 a nebyl určen k vydání (vyšel až v roce 1966, sedm let po Vianově smrti). Vian v něm transponoval do bláznivé bufonády adolescentní recesi, která byla pro něho a pro Majora způsobem komunikace. Oni dva jsou také hlavními aktéry zmateného příběhu, plného nejneočekávanějších zvratů, v němž jde o nalezení jakéhosi absurdního

talismanu. Je to zcela egocentrický text, který zjevně nepočítal se čtenáři mimo komunitu, již byl určen; je příznačné, že i další postavy tohoto poměrně zalidněného příběhu nesou jména, v nichž lze odhalit anagramy jména autora (baron Visi, policista Brisavion). Literárnost tohoto textu je dosud velmi vratká a jen s velkou dávkou přibližnosti lze hledat jeho východiska u Jarryho či v nestandardních kulturních faktech (např. v kreslených seriálech). Dotýkáme se tu vzácného okamžiku, kdy se to, co bylo dosud způsobem chování, druhem zábavy, svobodnou improvizací, převrací v literaturu (a připomeňme, že podobně vznikl také Jarryho Král Ubu, v jehož základech se nalézají kolektivní recesistické parodie na jednoho z profesorů remešského gymnázia).

I druhý Vianův román Vercoquin a planktón, napsaný v letech 1943-44, přepracovaný v roce 1945 a vydaný v říjnu 1946 (tedy až po prvním sullivanovském románu), evokuje adolescentní čas s jeho recesemi a s jeho erotikou, jeho tón je však jiný: třebaže i zde je realita posunuta do parodické hyperboly, zůstává čitelná, nerozplývá se v okamžitých nápadech zběsilé svobodné imaginace. Protagonisty tohoto románu jsou opět Major a Boris (který si zde ponechává jméno, jež si dal v předchozím románě: Antioche Tambretambre). Major - tak jako Rebelaisův Panurge - zde řeší problém, zda se má oženit s půvabnou Zizanií. Dalším plánem vyprávění je činnost Národního unifikačního konsorcia (travestického obrazu AFNORu, kde byl tehdy Vian zaměstnán), jež přijímá Majorův projekt unifikace mejdanů. V závěru při velkolepé surprise-party, na níž hraje Claude Abadie a Claude Léon (pod jménem d'Haudyt), dům vyletí do povětří. Katastrofu přežijí jen Antioche a Major, aby si znovu položili otázku, zda je Major skutečně zralý pro manželství.

Humor, který nese tuto parodii, je humorem němé grotesky. Je hyperbolický a libuje si v silných efektech: znásilňuje se tu, rozdávají se rány, jsou tu mrtví, ale násilí je roztomilé, rány nebolí a mrtví si to zasloužili. Jsme v říši hry a žádná hra není cynická. Pubertální svět, jemuž tu Vian vzdal hold, kašle na abstraktní ideály, ale jeho hodnotový žebříček není prázdný: je v něm místo pro kamarádství, líbezná křivky dívčích těl a pro džez. Je to svět před vyhnáním z ráje, svět, který není pokažen prací: Vian je přesvědčen, stejně jako bible, že práce je trest. Kamarádská družnost brání tomu, aby byl člověk sám, dívky jsou tu pro radost, a nikoli pro manželství, a smrt neděsí, protože není dosud svázána s individuálním osudem.

Ve Vianově třetím románu Pěna dní (česky Svatopluk Horečka 1967), napsaném v březnu a květnu 1946 a vydaném o rok později, z tohoto jinošského světa zůstalo jen velmi málo. Autobiografické odkazy, o něž se opíral Vercoquin a planktón, se zcela vytratily. Příběh Colina a jeho smrtelně nemocné mladé ženy Chloé je zasazen do fiktivního, snového rámce, je však v jistém smyslu mnohem realističtější než předchozí próza. Je to právě příběh o tom, jak se sen v dotyku se skutečností opotřebovává, jak skutečnost postupně ujídá z té porce svobody, kterou si jedinec přinesl do života. To je vlastním smyslem působivé metafor

zmenšujícího se bytu a rozkládajících se předmětů. Zatímco v groteskním světě předchozího románu smrt nic nevážila, protože se kdykoli dalo začít znovu, smrt Chloé je hrůzně jedinečným a nezvratným dějem a vrhá Colina do samoty na niž není lék. I kamarádství je příliš vratkou jistotou, protože i životy přátel podléhají nástrahám, které klade skutečnost do cesty jejich chimérám: tak vášnivá oddanost Colinova přítele Chicka myšlenkám a dilům filozofa Jean-Sol Partra (jméno samozřejmě odkazuje na Sartra, fascinujícího mladou generaci) zahubí jeho samotného i milující Alisu.

Pěna dní je první Vianův román, v němž je smrt nahlédnuta jako úhelný fakt každé individuální existence, a v tomto smyslu nelze popřít jeho blízkost existencialistické literatuře. Kritika, která se Vianovým románem zabývala, se mimo jiné snažila určit literární zdroje tohoto textu a hledala je - s větší či menší průkazností - u Carrolla, Queneaua či dokonce u Woodehouse (jehož butler Jeeves měl ovlivnit postavu Colinova kuchaře Nicolase). Avšak ve Vianově textu lze shledat mnohem hlubší literární topoi: Vian volbou svého příběhu oživil velké romantické téma krásy zachvácené smrtí, jež Poe prohlásil za nejpoetičtější námět vůbec. A je-li jeho román obrazem čistoty a nevinnosti, kterou smrt fatálně a neodvolatelně hubí, je také moderní verzí starého humanistického emblému, připomínajícího, že ani arkadická idyla nestojí mimo zákon smrti: Et in Arcadia ego.

Podzim v Pekingu byl napsán v září, říjnu a listopadu roku 1946. Po Pěně dní je to Vianův nejvýznamnější román, mimořádně bohatý a podivuhodně ukázněný. Jeho název nemá s vlastním příběhem nic společného (Peking označoval v recesistické koiné, kterou komunikoval Vian se svými přáteli, Paříž a titul zřejmě nesděljuje nic jiného, než že román vznikl na podzim v Paříži). Protagonisté vyprávění se setkávají v píscích exopotamské poušti, aby tu pronásledovali své touhy, své obsese a svá šílenství. Mezi početnými románovými postavami hrají ústřední roli svěťácký Anne, jeho pokorná milenka Rochelle a nešťastný Angel, beznadějně zamilovaný do Rochelle. Tak jako v Pěně dní jde i zde o vztah muže a ženy, Vianův pohled je však tentokrát podstatně pesimističtější. Fyzická láska, která v předchozích prózách byla poslední stopou ztraceného ráje, se zde stává fatálním nástrojem degradace individua: závislost na Annovi Rochelle ničí, a zoufalý Angel je nucen bezmocně přihlížet jejímu nezadržitelnému uvadání. Anne soudí o ženách, že jim chybí fantazie a jsou bláhově přesvědčeny, že samy dokážou vyplnit mužův život. Každý vztah má však podle něho vyměřen svůj čas, a ten je od ženy k ženě vždy kratší. Pro Angela, který je novou inkarnací Colina, se však Anne mylí; Angel, říká abbé Petitjean, jedna z nejsympatičtějších postav Vianova románového světa, „hledá v lásce to, co já hledám v náboženství... Myslím, že hledá svědka. Někoho, kdo by ho znal a koho by zajímal natolik, aby se sám dokázal ovládat, aniž by se pozoroval.” Angel posléze zabíjí Anna v podzemních katakombách a přiměje Rochelle, vyčerpanou Annovou láskou, aby vypila lahvičku uspávacího prostředku, kterou

ji dal abbé Petitjean. Teprve tyto dvě smrti - smrt rivala a smrt degradované lásky - ho vytrhují z jeho zoufalství a vracejí ho - za účinné pomoci abbého - novému životu.

Román, plný hermetické symboliky, je vybudován na půdorysu iniciačního vyprávění: Angel tu stojí v roli adepta a abbé Petitjean v roli zasvětilce. Třebaže Angelově bolestné pouti se tak v závěru dostává sankce, jeho příběh zůstává příběhem o nereálnosti lidské touhy po štěstí. Jestliže štěstí Colina a Chloé rozbilo temné fátum, hrdinové Podzimu v Pekingu si svou porážku nesou v sobě: ve vzájemné neslučitelnosti toho, co chtějí a po čem touží.

Toto téma se vrací i ve Vianově pátém románu, v Červené trávě (česky Stanislav Jirsa 1972). Vian jej napsal v letech 1948-49 a vydal v roce 1950. Zatímco v Podzimu v Pekingu přivedl na scénu desítky postav, v tomto románu vystačil se čtyřmi aktéry: proti dvěma mužským protagonistům, Wolfovi a Safíru Lazulimu, postavil dvě ženy, Lil a Folavril. Román je Vianovým nejautobiografičtějším dílem, neboť do Wolfových vzpomínek promítl velice transparentně traumata vlastního mládí. Cesty, jež Wolf podniká ve svém stroji času a jež mají charakter psychoanalytických seancí, znovu evokují paralyzující péči rodičů, bezduchost školy a strach z dívek v době erotického dospívání.

Wolf, prchající před úzkostí, indukovanou vlastní minulostí, vymazávající systematicky obsahy svého podvědomí, touží dosáhnout takového stavu, „v němž by všechny působící síly byly nulové“. Jeho útek před chaotičností existence je tak souznačný s touhou po smrti, po oné „úplnosti“, jež není zatížena pamětí. Také Lazuliho ochromuje tíha vzpomínek: pokaždé, když se chce milovat s Folavril, zhmotní se jeho podvědomí v postavě černého muže, který mu znemožní jednat; a když se posléze svých obsesí násilně zbavuje, zabíjí sám sebe. Obě ženy, milující, instinktivně oddané a mateřsky vlídné mohou jen bezradně přihlížet sebezničujícím mechanismu mužské úzkosti. Mezi mužským a ženským světem, které se ještě v Pěně dní hledaly jako dvě části původního celku, se v tomto románu rozevřela propast nedorozumění. „Nejsou pro nás vlastně stvořeni,“ říká nakonec rezignovaně Lil. A Wolf je přesvědčen, že „v kůži druhého může být člověk jen tehdy, když toho druhého zabije a stáhne mu ji s těla, aby mu ji vzal“.

Rozpor mezi mužským a ženským světem zůstává jedním z podstatných témat i ve Vianově posledním románu Srdcerváč (česky Stanislav Jirsa 1972). Motivy k Srdcerváci si Vian poznamenával už od roku 1947, román byl dopsán v roce 1951 a vydán v roce 1953. Je to patrně nejsložitější a nejpesimističtější Vianův text, plný freudovské symboliky. K freudovské inspiraci otevřeně odkazuje postava Jacquemorta (v českém překladu Kubohnáta), který se sám prohlašuje za psychoanalytika a psychiatra. Jacquemort na rozdíl od Wolfa trpí vědomím vnitřní prázdnoty a chce používat seancí k tomu, aby si přivlastnil touhy druhých. Mužský svět je reprezentován především obyvateli podivné vesnice (inspirované nejspíše Queneauovým Svatým Bimbasem), kteří si zjednali člověka

na to, aby trpěl výčitkami za jejich špinavosti, a pojistili se tak proti úzkostem, které zahubily Wolfa v Červené trávě (motiv zřetelně odkazuje na archetyp Vykupitele). Nejvýraznější postavou románu je však Klementýna - sugestivní obraz agresivního mateřství -, vyhánějící muže, poté co splnil svou otcovskou roli, a uzamykající svá mláďata do klecí, aby je mohla lépe chránit. Nejenže se v této pesimistické symbolice mužský a ženský svět beznadějně rozcházejí, ale stojí proti sobě s veškerou zběsilostí, již jsou schopny.

III

Třebaže Vianovo vypravěčské dílo vzniklo během několika málo let, má podivuhodné rozpětí a překvapivou dynamiku. Zatímco v prvních prózách životní realita poskytovala pouze podněty pro gejzíry verbální kreativity, zůstávajíc předmětem suverénního parodického výsměchu, v poválečných textech Vianův vztah k životu nečekaně rychle zvázněl. Jeho romány se začaly proměňovat ve stále úzkostnější metafory lidské existence a jejich symbolika začala houstnout stále hlubšími a univerzálnějšími obsahy. Vianova povídková sbírka *Mravenci* soustředila texty, které vznikly právě v prvních poválečných letech, mezi rokem 1945 a 1947. Příběhy, které jsou v ní vyprávěny, se tak bezprostředně přimykají k tematice Pěny dní a Podzimu v Pekingu, najdeme však v nich i motivy, jež byly charakteristické pro Vianovu starší tvorbu, a také motivy, které se do velkých románů nedostaly.

Do řady povídek například s překvapivou konkrétností dolehl prožitek válečné a těsně poválečné doby. Neplatí to jen pro proslulou titulní povídku sbírky, inspirovanou vyloděním spojenců v Normandii; když chce zubožený hrdina povídky *Mlha* vrhnout kotvu do času, chce zastavit právě válečný čas náletů a bombardování, a za obrazy degradace života, jak je představují povídky *Rak* či *Leklé ryby*, poměrně zřetelně vystupuje poválečná éra všeobecné chudoby a nedostatku.

Se staršími texty spojuje tyto prózy především to, jak do nich neustále vstupují Vianovi přátelé, jak jsou dosud deklarativně psány na pomezí života a literatury. Do několika povídek zasahuje velice rozhodným způsobem Major (v *Mlze se* objevuje na poslední chvíli, rozrušen, že se do povídky nedostal dříve). V *Blues* pro černého kocoura se setkáváme s Vianovou ženou Michelle Léglisovou a jejím bratrem Claudem alias Peterem Gnou, Peter Gna (který tehdy studoval lékařství) se objevuje také mezi lékaři Městského špitálu v povídce *Liduprázdná ulice*. Zvláštní místo zaujímá v těchto souvislostech povídka *Komparsista*, „nejrealističtější“ text celé sbírky. Tato povídka se skutečně opírá o zcela reálný zážitek: v červenci 1945 státoval Boris Vian s přáteli v některých scénách filmu *Milostivá paní* a její flirt, který ve filmových ateliérech v Neuilly natáčel režisér Jean de Marguenat (v povídce Margouillat) a v němž hráli hlavní role Gisèle Pascalová (překřtěná na Gizelu Descartesovou) a Robert Dhéry

(Robert Montlhéry). Ve filmovém orchestru hrál kromě Viana (v povídce pod anagramem Savin) a jeho bratra Alaina také Claude Léon (Doddy) a další. Zcela fiktivní není ani bezradný hlavní hrdina: Vian s přáteli se tu skutečně bavili tím, že vysvětlovali jednomu z mladíků, který se s nimi dal do řeči, že komparsista je povolání, které vůbec neexistuje.

Neopřekvapuje, jestliže je v těchto povídkách - tak jako ve Vercoquinovi a planktónu a Pěny dní - tak často připomínána džezová hudba. Džezem žijí nejen hrdinové Komparsisty, džez, vnímáný jako koncentrát životní intenzity a životní svobody, ozařuje i šedivé dny řady dalších protagonistů těchto povídek. Improvizační technika, jakou jsou Vianovy texty psány, se navíc hlásí k džezové inspiraci, a Vian na to zřetelně upozorňuje jejich názvy: povídka Rak se například svým titulem odvolává na džezovou skladbu Crayfish, kterou hrál bílý trombonista Veldon „Jack“ Teagarden (jméno hrdiny této povídky je průhledným holdem tomuto hráči), a povídka Blues pro černého kocoura zřejmě rovněž naráží na džezové skladby typu White Cat Blues (Sidney Bechet) nebo Tomcat Blues (King Oliver).

Vazby těchto textů na tematiku Vianových románů jsou mnohonásobné. I „realistický“ Komparsista je fantasknímu světu Pěny dní blíže, než se může zdát na první pohled: jeho bezvýznamný hrdina, přicházející ze světa otupující práce, tu uprostřed kaširované nádhery filmových ateliérů okouzleně nahlíží do prostředí, v němž platí pouze dvě věci, ony dvě věci, jež Vian pojmenoval v předmluvě ke svému románu: láska na všechny způsoby k hezkým dívkám a hudba z New Orleansu nebo od Duka Ellingtona. Tak jako Colin z Pěny dní nebo Angel z Podzimu v Pekingu se i hrdinové Raka, Liduprázdné ulice, Leklých ryb, Mlhy či Komparsisty potýkají se záłudností světa, s nástrahami všudypřítomné krutosti, s opotřebováním, únavou a nemocí, a zpravidla v tomto střetu podléhají. Ale k nejhlubšímu ponížení člověka dochází ve Vianových očích tehdy, když se krutosti a násilí, číhajícím ve věcech, dostane institucionalizované podoby, když jsou s železnou důsledností uvedeny v život typicky mužské fixní ideje, a vzniknou takové fenomény, jako je válka nebo policie; protest proti tomuto znehodnocení života, k němuž inklinuje autorita moci - protest, který se ozve ještě v padesátých letech z některých patafyzických textů nebo z Dezertéra -, je vysloven se sugestivní výmluvností v Mravencích-- podle Queneaua nejpůsobivější novele o válce, jaká kdy byla napsána-- a Učenlivých žácích.

Jiří Pelán

Obsah:

MRAVENCI	3
UČENLIVÝ ŽÁCI	10
CESTA DO KONOSTROVA	
RAK	
INSTALATÉR	
LIDUPRÁZDNÁ CESTA	
LEKLÉ RYBY	
BLUES PRO ČERNÉHO KOCOURA	15
MLHA	
MODRA HUSA	24
KOMPARSISTA	
NĚŽNÝ BARBAR BORIS VIAN (<i>Jiří Pelán</i>)	31
OBSAH	43

